

OTDK DOLGOZAT

2023

PANNON EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A BREXIT lehetséges hatásainakvizsgálata a kereskedelem és a költségvetés területén

Assessing the potential impact of BREXIT on trade and the budget

Strack Frank

Konzulens: Neumanné Dr. Virág Ildikó

Kézirat lezárásának dátuma: 2021. 11. 06

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	
MELLÉKLETEK	
ÁBRAJEGYZÉK	
TÁBLÁZATJEGYZÉK	
1. BEVEZETÉS	1
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	2
2.1. Brexit tárgyalások, központban a kereskedelemmel	2
2.1.1. A tárgyalások fontossága	2
2.1.2. A tárgyalások lehetséges kimeneteli	4
2.1.3. A megállapodás.....	5
2.2. Az Egyesült Királyság és az Európai Unió közötti kereskedelmi kapcsolat	5
2.2.2. A kilépést követően felmerülhető kereskedelmi akadályok.....	7
2.3. A Brexit várható hatásai a kereskedelem terén.....	8
2.3.1. A font árfolyamának szerepe a kereskedelemben	10
2.3.2. A tagság fontossága az Egyesült Királyság kereskedelmének szempontjából	10
2.4. A Brexit és a bankok kapcsolata.....	11
2.5. A brit részvények hanyatlása	11
2.6. Az Európai Parlament képviselői összetételének változása.....	12
2.7. A kilépés az EU költségvetésére nézve	13
2.7.1. A Brexit hatása Magyarország költségvetésére	15
2.7.2. A Brexit hatása Németország költségvetésére	15
2.7.3. Javaslatok a költségvetési hiány pótlására	15
3. EMPIRIKUS KUTATÁS AZ EURÓPAI UNIÓS KÖLTSÉGVETÉS, ÉS A BRIT KERESKEDELEM TERÜLETÉN	17
4. AZ EURÓPAI UNIÓ KÖZÖS KÖLTSÉGVETÉSÉNEK VÁRHATÓ VÁLTOZÁSAI.....	18
4.1. A befizetés összegének meghatározása	18
4.2. A 2014-2020-as költségvetési időszak a Brexit figyelembe vételével	19
4.3. A Brexit hatása a támogatásokra	22
5. A BREXIT ÉS A KERESKEDELEM KAPCSOLATA	25
5.1. Az Brexit utáni Uniós kereskedelmi problémák	25
5.2. Az Egyesült Királyság kereskedelmének alakulása az Európai Unióval.....	27

5.2.1. Az Egyesült Királyság Európai Unióba áramló exportja.....	27
5.2.2. Az Egyesült Királyság importja az Európai Unióból	28
5.3. Az Egyesült Királyság külföldi közvetlen befektetéseinek alakulása	28
5.4. Az Európai Unió tagság hatása az importra.....	29
5.4.1. A 2004-ben csatlakozott országok importjának alakulása	38
5.5. Az Európai Unió tagság hatása az exportra	40
5.6. Következtetések a kereskedelmi adatokból az Egyesült Királyság tekintetében	41
5.7. A légi és a vízi kereskedelem az Európai Unióban.....	42
5.8. A kilépési döntést követő időszakban lévő export és a font árfolyamának kapcsolata	43
5.9. Az Európai Unió tagság és a közvetlen külföldi befektetések kapcsolata	45
5.9.1. Módszertani vizsgálat	45
6. EREDMÉNYEK	50
7. ÖSSZEGZÉS.....	52
8. IRODALOMJEGYZÉK.....	53

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: A NETTÓ EGYENLEG MEGHATÁROZÁSA TAGORSZÁGONKÉNT	49
2. MELLÉKLET: A TÁMOGATÁSOK MÉRTÉKE A FŐBB TERÜLETEKEN A LEGINKÁBB TÁMOGATOTT ORSZÁGOKNÁL	50
3. MELLÉKLET: A BRIT EXPORT MÉRTÉKE AZ EURÓPAI UNIÓBA	50
4. MELLÉKLET: AZ EU-N BELÜLI IMPORT MEGOSZLÁSA ORSZÁGOKÉNT %-BAN	51
5. MELLÉKLET: AZ EU-N BELÜLI EXPORT MEGOSZLÁSA ORSZÁGONKÉNT	51
6. MELLÉKLET: A TELES EURÓPAI UNIÓS LÉGI KERESKEDELEMBŐL KITETT RÉSZ A FŐBB ORSZÁGONKÉNT TONNÁBAN	52
7. MELLÉKLET: A TELJES EURÓPAI VÍZI KERESKEDELEMBŐL KITETT RÉSZ A FŐBB ORSZÁGONKÉNT.....	52

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Az EU és az Egyesült Királyság kereskedelmi kapcsolatai	6
2. ábra: A befizetések összege 2014 és 2019 között országoként	19
3. ábra: A nettó költségvetési egyenleg tagországoként (2014-2019).....	21
4. ábra: A leginkább támogatott országok a két főbb területen	24
5. ábra: Az EU-n belüli import, illetve export százalékos aránya országoként	25
6. ábra: Az Egyesült Királyság exportjának alakulása az Európai Unióba	27
7. ábra: Az Egyesült Királyság importja az Európai Unióból	28
8. ábra: A be-és kiáramló közvetlen külföldi befektetések az Egyesült Királyság tekintetében	29
9. ábra: A 2004-ben csatlakozott országok importjának alakulása az Európai Unióból	30
10. ábra: A 2004-ben csatlakozott további országok importjának alakulása az Európai Unióból..	31
11. ábra: A 2004-ben csatlakozott országok exportjának alakulása az Európai Unióba	32
12. ábra: A 2004-ben csatlakozott további országok exportjának alakulása az Európai Unióba ...	33
13. ábra: A Európai Unióba irányuló brit export és a font kapcsolata	35
14. ábra: A nettó beáramló külföldi közvetlen befektetések az Egyesült Királyságban a kilépést követően	36
15. ábra: A nettó beáramló közvetlen külföldi befektetések értéke a 2004 után csatlakozott országok tekintetében	39
16. ábra: A nettó beáramló közvetlen külföldi befektetések értéke a 2004-ben csatlakozott többi ország tekintetében	40

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Az Egyesült Királyság nettó egyenlege	20
2. táblázat: A támogatások elosztása	23
3. táblázat: A különböző országok légi kereskedelemben betöltött szerepe	34
4. táblázat: Kapcsolat az Európai Unió tagság, és a nettó közvetlen külföldi befektetések között	38
5. táblázat: A csatlakozás előtti, illetve a csatlakozás utáni 11 év nettó közvetlen külföldi befektetéseinek értéke	41

1. BEVEZETÉS

Az Egyesült Királyság 2017. március 29-én tájékoztatta az Európa Tanácsot arról a szándékáról, mely szerint ki akar lépni az Európai Unióból. A szavazás rendkívül szoros volt, a szavazók 51,89%-a döntött a kilépés mellett. Megfigyelhető tény, hogy a fiatal lakosok döntő többségben a maradás mellett tették le a voksukat, illetve, hogy a kilépés támogatása mellett nagyrészt a lakosság képzetlenebb rétege szavazott. A kutatás leginkább a Brexitet követően bekövetkező lehetséges gazdasági, pénzügyi, illetve kereskedelmi hatásokat vizsgálja. A kutatás két részre bontható, az egyik témakörben az Európai Unió központi költségvetésére ható tényezők, illetve lehetséges következmények kerülnek bemutatásra. A második rész pedig a kereskedelemre, illetvea külföldi közvetlen befektetésekre összpontosít.

Az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unió központi költségvetésére komoly hatást gyakorol. Az Egyesült Királyság az egyik legnagyobb összeget befizető államnak volt tekinthető az Európai Unióban, így a kilépésük a közös költségvetés terén problémákat okozhat. A 2014 és 2019 közötti időszak adatainak elemzését követően pontos képet kaphatunk arról, hogy az Egyesült Királyság, mint az egyik legnagyobb befizető állam kiesése, mekkora pénzügyi hiányt eredményezhet az Európai Unió, illetve a tagországok számára. Fontos kérdés, hogy a hiányt a tagországok hogyan fogják pótolni.

A második terület a kereskedelem vizsgálata a két fél között. Elemzésre kerül, hogy a teljes Európai Unió exportból, importból, az Unión belül, illetve kívül mekkora részt vállalt az Egyesült Királyság. A kilépést követően rövidtávon észlelhető hatások jöttek létre, melyek az Európai Unió tagországok számára kedvezőek voltak. A külföldi közvetlen befektetések vizsgálata is fontos tényező, az Egyesült Királyság, illetve 2004 után csatlakozott országok tekintetében elemzésre kerül a külföldi közvetlen befektetések alakulása az Európai Unió tagságtól függően, illetve az Európai Unió tagság meglétének kereskedelemre gyakorolt hatása. Ezen területek vizsgálatával megállapítható, hogy az Egyesült Királyság, illetve az Európai Unió nyer, vagy veszít a példátlan kilépést követően.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Az Egyesült Királyság 2020. január 31-én véglegesen kilépett az Európai Unióból, és az Európai Unió számára már hivatalosan is harmadik országnak számít, így nem vesz részt többé az Unió döntéshozatali folyamatban. A két fél azonban egy átmeneti időszakról állapodott meg, mely 2020. december 31.-ig tartott. A megállapodás szerint a határidő végéig az Európai Unió jog továbbra is alkalmazandó az országban, az adóügyi és a vámügyi szabályok is változatlanok maradnak (European Commission, 2020).

A 2020. december 31-ig tartó átmeneti időszak célja, hogy ez idő alatt sikeresen megállapodjanak a felek a kétoldalú kapcsolatrendszer feltételeiről. Boris Johnson brit miniszterelnök azonban október közepét tekintette a határidőnek, 2020. nyarán azt nyilatkozta, ha októberig nem sikerül megkötni a szabadkereskedelmi megállapodást az Európai Unióval, akkor nem lát esélyt arra, hogy létrejön a szabadkereskedelmi egyezmény az Európai Unió és az Egyesült Királyság között. David Frost brit és Michel Barnier EU-főtárgyaló között a legnagyobb ellentét a halászat szabályozásában volt (MTI, 2020).

Az Európai Unión belül nagy valószínűséggel változni fognak a besorolások a gazdaságok értékelésére vonatkozóan. A brit az egyik legerősebb gazdaságnak volt tekinthető, így a kiválásukkal a gyengébb gazdaságok előrébb kerülhetnek a fejlettségi besorolásban, aminek következtében nem biztos, hogy akkora mértékű támogatásra lesznek jogosultak, mint korábban. Az említett tényező okán előfordulhat, hogy több ország költségvetéséből hiányozni fog az Európai Unió hozzájárulása, viszont enyhítő tény lehet, hogy a tagállami befizetések arányát nem kell emelniük az országokban a brit kilépéssel. Az Egyesült Királyság az egyik vezető befizető állam volt az Európai Unióban, így kilépésük hatalmas gazdasági hiányt eredményez, az EU-alapokból napjainkig részesülő országok számára szintén kedvezőtlen hatással jár (Vermaas, 2017).

A britek kiválása egy másik szempontból is jelentősen megváltoztathatja a gazdaságot. Az olyan országok, melyek nem tagjai az Európai Uniónak, új megállapodásokat köthetnek az Egyesült Királysággal, aminek hatására akár eltolódhatnak a gazdasági súlypontok, és kialakulhat egy új integrációs formáció, mely kedvezőtlen hatással lehet az Európai Unió számára. Egy hasonló integráció veszélyes hatással lehet az Európai Unióra. Egyes tagállamok újragondolhatják az

együttműködésük hatékonyságát az EU-val, ami esetleges további államok kilépését vonhatja maga után (Vermaas, 2017).

Az eddig készített tanulmányok, elemzések alapján kijelenthető, hogy a Brexit minden esetben veszteséges helyzetet idéz elő az Egyesült Királyság, illetve az uniós tagállamok számára. A GDP és a jóléti mutatók a következő években alacsonyabbak lesznek, mint akkor, amikor az Egyesült Királyság része volt az Uniónak. Elmondható, hogy az elemzések szerint a kilépés az Egyesült Királyságot érinti nagyobb mértékben. Amennyiben a szigetország továbbra is vámunióban marad, akkor a WTO forgatókönyv általi GDP veszteségek nagymértékben enyhíthetők (Bisciari, 2019).

Az Egyesült Királyság GDP-vesztesége a kilépést követően elkerülhetetlen. A britek számára a harmadik féllel kötött megállapodások tudják enyhíteni a veszteségeket (Latorre, et.al. 2019).

2.1. Brexit tárgyalások, központban a kereskedelemmel

Az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unióból rengeteg területen, főként a brit export területén kihívások elé állíthatja mindkét szereplőt, számos pozitív, illetve negatív hatást eredményezve.

Nagy-Britannia az EU 27 tagállamának legnagyobb kereskedelmi partnerei közé sorolható, az áru- és szolgáltatás-kereskedelmének megközelítőleg 13 százalékát adja, amit jelentős ellátásilánc kapcsolatok is erősítenek. Az elmúlt 30 évben növekedett az Európai Unió és az Egyesült Királyság közti kétoldalú integráció, aminek a Brexit vetett véget (Chen, et.al. 2018).

2.1.1. A tárgyalások fontossága

A Brexit talán leginkább a kereskedők számára lehet rendkívül negatív folyamat. Próbálták tisztázni a felek, hogy az európai gazdasági közösségből való végleges távozással kapcsolatban hogyan alakulnak többek között a vámok, illetve a szabadkereskedelem helyzete. Az Európai Unió több országa is nagy tételekben kereskedik a britekkel, az export és import megközelítőleg azonos nagyságban van jelen a két fél között. Ennek tudatában rendkívül fontos, hogy a megállapodás mindkét fél számára kedvezően alakuljon (Jóbi, 2019).

A megállapodás létrejött, így a kereskedelmi károk mérséklődnek.

2.1.2. A tárgyalások lehetséges kimeneteli

Az Európai Unió és az Egyesült Királyság tárgyalásokat folytatott egy új kereskedelmi megállapodásról, amely 2021. január 1.-jén lépett hatályba. A kereskedelmi megállapodások legfőbb célja a kereskedelmi akadályok csökkentése, illetve a vámok megszüntetése mind az áruk, mind a szolgáltatások területén (Edgington, 2020).

Jelenleg az Egyesült Királyság és az EU ugyanazokat a szabályokat alkalmazza a verseny és környezetvédelmi politika, és a munkavállalók jogai során, melyeket egyenlő versenyszabályozásnak neveznek. A kereskedelmi megállapodást követően továbbra is fennáll az ellenőrzés szükségessége. Az Európai Unió előírja, hogy a nem EU-s országokból érkező árut ellenőrizni szükséges, mely hátrányos lehet a brit vállalkozások számára. Ameddig az Egyesült Királyság az Unió tagja volt, 40 kereskedelmi megállapodásban vett részt mely közel 70 országot érintett, ami az Egyesült Királyság kereskedelmének mintegy 11%-át adta. (Edgington, 2020).

Ha a két fél között egy szabadkereskedelmi megállapodás (FTA) jött volna létre, ahol az árukereskedelem tarifái alacsonyok, viszont magasabbak a nem vám jellegű költségek, akkor megközelítőleg az EU-27 kibocsátása 0,8 százalékkal, a foglalkoztatás pedig 0,3 százalékkal lett volna alacsonyabb hosszú távon. A WTO feltételek melletti megállapodás szerint ez a szám a kibocsátás esetében 1,5, a foglalkoztatás esetében pedig 0,7 százalékos csökkenést vont volna maga után. Az EU-27 reáltermelése hosszú távon 0,2 százalékkal alacsonyabb lenne a szabadkereskedelmi megállapodás alatt (FTA), mint a Brexitet megelőző időszakban (Chen, et.al. 2018).

Boris Johnson korábban hangsúlyozta, hogy fontos mindkét fél számára a megegyezés, de a britek készen álltak egy Ausztrál típusú kereskedelmi formára való áttérésre is, amennyiben nem sikerült volna megállapodniuk az Európai Unióval. Az Európai Unió és Ausztrália több mint két éve tárgyal a szabadkereskedelmi feltételekről, viszont egyelőre nincs kétoldalú kereskedelmi megállapodásuk egymással. A Boris Johnson által hangoztatott Ausztrál típusú kereskedelmi feltételrendszer valójában azt jelentette volna, hogy az Egyesült Királyság és az Európai Unió között 2021. januárjától a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) általános szabályrendszere alapján folytatódott volna a kereskedelem a két fél között. (MTI, 2020).

Liam Fox, korábbi brit külkereskedelmi miniszter véleménye szerint az EU-tagság megszűnését követően nem lesz lehetőség a súrlódásmentes kereskedelemre az Európai Unió belső piacával (Adózóna, 2020).

2.1.3. A megállapodás

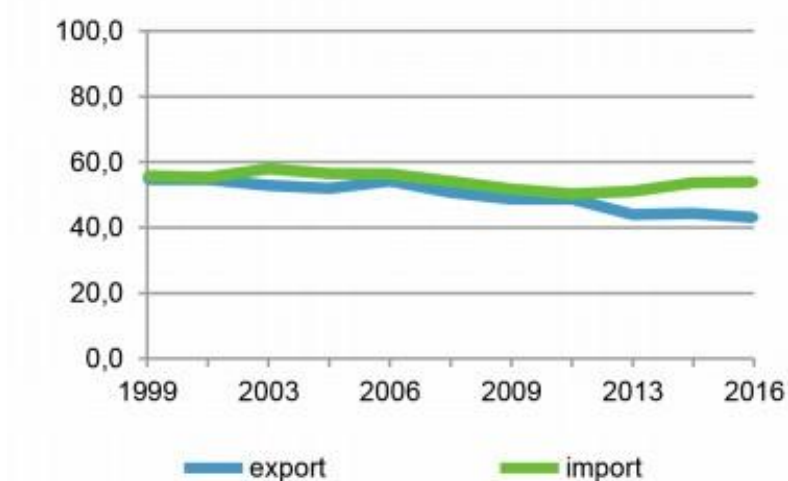
2020. decemberében megállapodott az Egyesült Királyság és az Európai Unió a jövőbeni kereskedelmi, üzleti és gazdasági kapcsolatrendszerükről. Egy vám- és illetékmentességre épülő szabadkereskedelmi megállapodás jött létre, napokkal az átmeneti időszak lejárata előtt. A megállapodás következtében mindkét fél továbbra is vámmentesen kereskedik, azonban az exportőröknek és importőröknek komoly bürokratikus teherrel kell megküzdeniük a jövőben. Megszűnik a munkavállalók szabad áramlása, illetve szolgáltatások kereskedelme jelentősen csökken (Portfolio, 2020).

A jövőben a két fél közötti kereskedelemben vámot nem kell fizetni, a vám eljárás viszont kötelező. Minden árunak szabályos eredetigazolással kell rendelkeznie, tehát minden szállítmánynak rendelkeznie kell vámáru nyilatkozattal. A vám eljárást mind a két országban elvégzik majd, és a vám- és kvótamentességi jogosultságot vizsgálni fogják a felek. Ezen tényezők egyszerre növelik a költségeket, lassítják a szállításokat és bürokratikus akadályként nehezítik a kereskedelmet, még akkor is, ha tényleges vámot nem kell fizetni (BDO Magyarország, 2020).

2.2. Az Egyesült Királyság és az Európai Unió közötti kereskedelmi kapcsolat

Németország, Spanyolország és Hollandia az Egyesült Királyság legfontosabb kereskedelmi partnerei. A brit export megközelítőleg 43,1 százaléka irányult Európába, a brit import pedig 53,9 százaléka származtatható az Európai Unió tagországaiktól. Az Európai Unióval folytatott kereskedelem mindkét fél számára hasznosnak volt tekinthető, hiszen munkahelyeket teremtett, szabadon, vámok és komolyabb ellenőrzések nélkül folytatódott a kereskedelem, ami elősegítette a magasabb jövedelem elérését is (Vermaas, 2017).

1. ábra: Az EU és az Egyesült Királyság kereskedelmi kapcsolatai

Vermaas-Ziegler Szilvia (2017): The Possible Economic Effects of Brexit on the Economy of the United Kingdom and Hungary

Forrás: https://kki.hu/assets/upload/44_KKI-elemzes_GBR-HU_Vermaas-Ziegler_20171220.pdf

Az 1. számú ábrán megfigyelhető, hogy az Európai Unió több terméket importált az Egyesült Királyságból, mint amennyit oda exportált. A kilépés következtében a kereskedelem nehézségekbe ütközhet mindkét fél számára, brit szempontból az Unióba irányuló export, illetve az Unióból érkező import csökkenhet, mely a vállalatok bevételeire nézve kedvezőtlen.

A Brexit nem csupán a brit kereskedelemre nézve tekinthető hátrányos folyamatnak, a hatása az Európai Unióra is kiterjed, hiszen az európai beszállító láncban is komoly problémákat, illetve költségnövekedést okozhat. Leginkább a holland, a belga, illetve az ír piac szenved nagy hátrányokat, hiszen e három ország a britek komoly kereskedelmi partnerének tekinthető. Az Európai Unió vezető hatalmának, Németországnak azonban nem okoz nagy problémákat a brit kilépés. Egyetlen fő feladat hárul Németországra a kereskedelem terén. A legnagyobb kihívás, hogy a brit piacon kialakult kereskedelmi hiányt alternatív piacok segítségével képesek legyenek enyhíteni (Jóbi, 2019).

Az EU 27 tagállama az összesített GDP 3%-át szállította a brit piacra, a briteknél ez a szám a GDP 13%-a, emellett a britek exportjának nem kevesebb mint 45%-a az Európai Unió országok valamelyikébe került, importjuk 54%-a pedig ezen országokból származott (Kőrösi, 2019).

2.2.2. A kilépést követően felmerülhető kereskedelmi akadályok

A kilépést követő vámellenőrzések számos kellemetlen helyzetet alakíthatnak ki az Európai Unió tagországok számára is. A vámellenőrzések következtében a költségek növekedhetnek, és a szállítási idő is növekszik ezáltal. Ezen folyamat ahhoz vezethet, hogy kevésbé éri meg brit kereskedőkkel üzletelni a jövőben, így a kereskedelem az Egyesült Királyság és az Európai Unió között nagymértékben csökkenhet. Az eddigi Európai Unió által elfogadott okmányok és engedélyek érvényüket veszítik, így az Egyesült Királyságban gyártott termékekbe beépített alkatrészek eredetigazolása problémás terület lehet, mely szintén nagy problémákat, és emelkedő költségeket okozhat a kereskedelem során mindkét fél számára (Jóbi, 2019).

A közép- és kelet-európai országok brit áru- és szolgáltatásexportja ezen térség legtöbb államának bruttó hazai termékében elhanyagolható, az Európai Unióból való kilépés leginkább a kereskedelmi csatornán érvényesül. Közép-és Kelet Európa államai szoros kereskedelmi és gazdasági kapcsolatban állnak az eurozóna tagállamaival, ezért hatalmas problémát jelentene a gazdasági növekedés lelassulása a teljes Európai Unióban (Domonkos, 2019).

Az E-kereskedelem terén is akadnak problémák. Az angol font árfolyamának változásai megnehezíthetik az országba exportáló kereskedőt életét. A legnagyobb akadályok a fogyasztók ellátásban az élelmiszer és a gyógyszeripari piacon okoz majd a kilépés. A vásárlók előreláthatólag az olcsóbban és gyorsabban megvásárolható hazai termékeket részesítik majd előnyben, így az importált áruk visszaesése komoly károkat okozhat az országba exportáló kereskedőknek. Az egyik legnagyobb E-kereskedelmi vállalat, az Amazon jelezte, hogy a kilépéskor elképzelhető az, hogy hetekre be kell zárniuk a nagyobb disztribúciós központjaikat (Jóbi, 2019).

Az átmeneti időszak végét követően a vámokkal kapcsolatban is rengeteg szabály változhat. Ezekről a NAV egy tájékoztatót is közzétett. A legjelentősebb, hogy EORI-száma (gazdasági szereplő nyilvántartási és azonosítási száma) lesz szüksége a vállalkozóknak az Egyesült Királyságból érkező import, és az oda szállított export termékek után (Bobák, 2020).

A kiskereskedők számára is hatalmas hátrányokba ütközhet a további működés. Az átmeneti időszak lejárta után az Európai Gazdasági Térség (EGT) előnyeit nem élvezik többé azok a kereskedők, akik az Egyesült Királyságból importálnak termékeket. Az eddigi rendszer, mely szerint az EGT bármely tagországában védjegyjogosult engedélyével forgalomba került egy

termék, akkor az EGT teljes területére kimerült az oltalom, így az exportnál és az importnál nem volt szükséges a termékeket ellenőrzések alá vetni. A jövőben az Egyesült Királyság területéről importált termékeknél a védjegyjogosult engedélyére lesz szükség, mely megnehezítheti a kiskereskedők importját, Magyarország esetében főként a használtruha importőrökre nézve kedvezőtlen ez a tényező. Magyarország az egyik legnagyobb importőre az Egyesült Királyságból érkező használt ruháknak az Európai Unión belül. A Taylor Wessing Budapest szakértői szerint a nagyobb divatmárkák elképzelhető, hogy intézkedéseket tesznek majd a brand marketingpozícióját veszélyeztető másodlagos értékesítéssel szemben. (Index, 2020).

2.3. A Brexit várható hatásai a kereskedelem terén

Az Európai Unió tagság előnyei leginkább a kereskedelem, a külföldi működőtőke-befektetések és a pénzügyi szektor területén figyelhetők meg. A kilépést követően várható kereskedelmi csökkenés azon kívül, hogy negatív hatást gyakorol a gazdasági tevékenységre, a termelékenység stagnálása révén visszafogja az Egyesült Királyság gazdasági dinamizmusát is. A Brexit kereskedelemre gyakorolt negatív hatása az idő előrehaladtával nagy valószínűséggel nőni fog, az Európai Unió 27 tagállamával való kereskedelem mértéke csökkenni fog. Az iparban, illetve a pénzügyi szolgáltatásokban kedvezőtlenül érinthetik az Egyesült Királyság exportkapacitását az exportorientált külföldi-működőtőke-beruházások csökkenései. Amennyiben a belső piac nem lesz hozzáférhető, nagy valószínűséggel elkerülhetetlennek tűnik a beáramló külföldi működőtőke-beruházások jövőbeni csökkenése, melyeknek egy része más EU-tagállamokba áramolhat. Az említett folyamat rendkívül kedvezőtlen, egyidejűleg az új gondolatok és tudás beáramlását is mérsékeli, amik a beruházások visszaesésével, az exportkapacitások mérséklődésével járhatnak. Az innovációt és a termelékenységet, illetve a műszaki haladást is kedvezőtlenül érinti ez a tényező. Megfigyelhető, hogy a multinacionális cégeknél volt a legmagasabb a menedzsment minősége a brit vállalatokat figyelembe véve. A külföldi működőtőke-beáramlás csökkenése kedvezőtlenül érintheti a szervezeti hatékonyságot, ezáltal mérsékelheti a termelékenység dinamikáját, mert az Egyesült Királyság az Európai Unió tagországok, illetve egyéb országok számára sem lesz annyira vonzó, mint korábban (Halmai, 2020).

A Brexit várhatóan hosszabb távon jelentős strukturális változásokat generálhat a brit gazdaságban. A változások új politikákat, kapcsolatokat, és hátrányos kínálati sokkokat eredményezhetnek. Halmai Péter szerint ezeket változásokat a kereskedelmi nyitottság, a külföldi működőtőkebeáramlás, a K+F-beruházások és a migráció csökkenése, a menedzsment minőségi romlása, valamint a kiegészítő szabályozási reformok válthatják ki. A Brexit kereskedelemcsökkenést von maga után, mely ténynek köszönhetően a jövedelemcsökkenés kifejezhető az általános kereskedelem-jövedelem összefüggésre alapozva. Ezt a módszert alkalmazva több tanulmány is a brit nemzeti jövedelem 10 százalék körüli vagy azt meghaladó mértékű csökkenését jelzi (Halmai, 2020).

A szabadkereskedelmi megállapodások átlagosan mintegy 60 százalékkal nagyobb kereskedelemhez vezetnek. A Brexit az Egyesült Királyságban az egy főre jutó jövedelem 6,3–9,5 százalékos csökkenését eredményezheti, ami megközelítőleg 4200–6400 font évente brit háztartásonként (Halmai, 2020).

A Brexit a különböző iparágakra nem egységesen hat. A járműipar, a fogyasztási cikket, az élelmiszerek és a mezőgazdaság területén jelentős hatás várható. Az Egyesült Királyságban a gazdasági visszaesés mértéke akár a GDP 10 százalékát is elérheti, illetve a munkaerőhiány és a pozitív demográfiai trend megfordulása, mely a bevándorlók kivándorlása miatta állhat elő a kilépést követő években is komoly problémákat okozhat (MTA, 2019).

A szűkülő kereskedelmi hozzáférés előreláthatólag csökkenteni fogja a tőke megtérülését, ami a vállalatokat a beruházások mérséklésére ösztönzi, és a reálbérek csökkenéséhez vezet. Az alacsonyabb jövedelem a fogyasztás csökkenéséhez vezethet. Az exportkereslet mérséklődése nagy valószínűséggel a reálárfolyam leértékelődéséhez vezet, ami az importtermékeket megdrágítja. Az export ezáltal versenyképesebbé válik, de ez a tény nem ellensúlyozza a magasabb kereskedelmi akadályok miatt mérséklődő exportkereslet hatásait. A kereskedelem csökkenésének következtében nagy valószínűséggel csökken a termelékenység és a külföldi működőtőke-beruházás dinamikája. A munkaerő-kínálatot, a képzettségi szinteket, ezáltal a hatékonyságot csökkenti a befelé irányuló migráció korlátozása. A különféle tanulmányok kiemelik, hogy a Brexit rövidebb és hosszabb távon egyaránt gazdasági veszteségeket okoz (Halmai, 2020).

A kilépésről szóló népszavazás óta romlott az Egyesült Királyság növekedési dinamikája, nőtt az infláció, és jelentősen gyengült a font is. A referendum utáni növekedési lassulás, a növekvő bizonytalanságokkal összefüggő kibocsátási veszteség jelzi a Brexit eddigi költségeit. Born és szerzőtársai szerint a kibocsátási veszteség 2018 végére már elérte a GDP 2,2 százalékát, a közös költségvetésbe történő hétévnyi brit nettó befizetés összegét (Halmai, 2020).

2.3.1. A font árfolyamának szerepe a kereskedelemben

A brit import költségét növeli a font gyengülése. Breinlich és szerzőtársai többek között az infláció és a Brexittel összefüggő leértékelődés kapcsolatát vizsgálta. A kutatás szerint az infláció nagyobb mértékben növekedett a magas importkitettséggű termékcsoportokban, mint a többi termékcsoportban. A Brexit szavazást követő két évben a fogyasztói árak 2,9 százalékkal nőttek a leértékelődés hatására, a fentebb említett kutatás alapján. évi 870 font volt a megélhetési költségek növekedése egy átlagos háztartásban. A font leértékelődése az exportot erősítheti, azonban a kilépést követően a brit reálexport más G7-országokhoz képest kedvezőtlenebbül alakult a vizsgált időszakban, aminek az egyik magyarázata az lehet, hogy a kereskedelmi akadályok jövőbeli növekedésének lehetősége valószínűleg visszatartja az érintett vállalatokat az exportkapacitás növelésétől (Halmai, 2020).

2.3.2. A tagság fontossága az Egyesült Királyság kereskedelmének szempontjából

Európai Unió tagság révén jelentős előnyökre tett szert az Egyesült Királyság. A szabadkereskedelem előnyös volt a brit növekedés tekintetében, a teljes tényezőtermelékenységet figyelembe véve. A közvetlen külföldi beruházások tekintetében is hasznosnak volt mondható a tagság megléte. A pénzügyi szolgáltatások specializációjának előnyei az FDI-vel és a kereskedelemmel fennálló kölcsönhatástól függenek az Egyesült Királyságban. Az Egyesült Királyságban az egy főre jutó GDP fejlődésében 1970 körül pozitív irányú változás történt, melynek fontos tényezője volt az Európai Unió csatlakozás. Az Európai Unióba irányuló brit export megközelítőleg az Egyesült Királyság GDP-jének 12%-át tette ki, az Európai Unióból érkező brit import az Európai Unió tagállamok GDP-jének 3%-át jelentette. (Halmai, 2020).

Összességében elmondható, hogy egyes Európai Unió tagállamok számára az Egyesült Királyság piaca nagyon fontos. Egészében azonban az Európai Unió piaca fontosabb az Egyesült Királyság számára, mint fordítva (Halmai, 2020)

2.4. A Brexit és a bankok kapcsolata

Kevés az esély arra, hogy a befektetési bankok által végzett szolgáltatásokról időben megegyezik az Egyesült Királyság az Európai Unió, ezért rengeteg bank áthelyezheti dolgozóit más európai nagyvárosokba, a JP Morgan példáját követve (Vaghela, 2020).

A Brexitet követően egyre több nagy nemzetközi vállalat teszi át székhelyét az Egyesült Királyságból más európai nagyvárosba. A Goldman Sachs befektetési bank és pénzügyi szolgáltató több mint 100 dolgozóját költöztette át Londonból egyéb európai nagyvárosokba a Brexit következményeként. A privát vagyonkezelés, az értékesítés, az üzletkötés és a kereskedelem területén dolgozókat érinti a székhelyváltás. A bank párizsi, milánói, madridi, illetve a frankfurti irodáiba helyezik át a dolgozók nagy részét. A Goldman Sachs versenytársa, a JP Morgan 200 alkalmazottját érinti a Brexit, ők is Londont hagyják el a brit kilépés következtében. Az Európai Unió nagyvárosokra nézve kedvezők lehetnek ezen döntések, példaként az irodaházak bérletéből történő profitszerzés céljából (Portfolio, 2020).

Az áthelyezési döntésre azért van szükség, mert Londonból a befektetési banki szolgáltatásigények túlnyomó részét nem tudják megfelelően elvégezni a kontinensen lévő ügyfelekkel, köztük a német vagy francia nyugdíjalapokkal (Portfolio, 2020).

2.5. A brit részvények hanyatlása

2020-ra rekord alacsony számúra csökkent a lakossági befektetők a brit részvényalapokban tartott pénze. A koronavírus és a Brexit együttes hatására megközelítőleg 1,3 milliárd fontot vontak ki a befektetők a részvényalapokból. A Brexitről szóló szavazás előtt, 2015-ben a brit lakosság 23%-a volt érintett a brit részvényalapokban, 2020. júniusában ez a szám csupán 14% volt, aminek következtében ezen hanyatlás részben az egyéb európai részvényalapok felé történő elmozdulást jelenti (Riding, 2020).

A nemzetközi befektetők, a lakossági befektetőkhez hasonlóan sem preferálják a brit vállalatok részvényeit. A legfrissebb adatok szerint a brit piacnak való részvénykitettségi 18 százalékponttal a 10 évvel ezelőtti adat alá esett, 48%-ról 30%-ra (Portfolio, 2020).

Adrian Lowcock véleménye szerint az a tény, hogy Brexitet követő bizonytalanság továbbra is jelen van, kihat a befektetőkre, akik bizonytalannak tartják a fellendülést, ami nagy valószínűséggel kihat a ciklikus részvényekre, késleltetheti az osztalék növekedését, és előreláthatólag további csökkenést eredményez (Riding, 2020).

A Brexitet követő időszakban, 2016 január és 2020 június közötti időszakban megközelítőleg 12,7 milliárd font áramlott ki a helyi vállalatokba fektetett részvényalapokból, és ezen összeg nagy része külföldi piacokra összpontosított alapokba vándoroltak, mely pozitív hatást gyakorol az Európai Unió gazdaságára. Az Egyesült Királyságban jelenleg a brit piacokon kívüli vállalatok részvényalapjaiban van a lakossági befektetők pénzének legmagasabb része, ami megközelítőleg 36%-ot tesz ki (Riding, 2020).

2.6. Az Európai Parlament képviselői összetételének változása

A Brexit felkavarta az Uniók politikát. Szinte az összes nagyobb frakcióban jelentős számú brit képviselő jelen volt. A liberális Renew Europe párt 17-et a 107-ből, az Európai Konzervatívok 8-at 66-ból, míg a Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége (S&D) 10 képviselőt veszít el a 154 tagú frakciójából. A Brexit hatására a liberális gazdaságpolitika háttérbe szorulhat az Európai Unióban (Bobák, 2020).

Az Európai Parlamentben a 751 képviselői helyből 73 képviselőt adott az Egyesült Királyság. Az Európai Uniónak döntenie kellett, hogy a kiesést követően hogyan fognak eloszlni a képviselők száma egyes országokból. 2018-ban hozták meg azt a döntést, mely szerint a parlamenti helyek száma 705-re csökken, és 14 ország további képviselői helyeket szerez az eddigiek mellé. Franciaország és Spanyolország ötöt, Olaszország és Hollandia hármat, Írország kettőt, Svédország, Ausztria, Dánia, Finnország, Szlovákia, Horvátország, Észtország, Lengyelország és Románia pedig egy-egy új parlamenti képviselőt küldhet Brüsszelbe (Bobák, 2020).

2.7. A kilépés az EU költségvetésére nézve

Az Egyesült Királyság kilépése viszonylag nagymértékben érinti az Európai Unió költségvetését. Németország, Franciaország és Olaszország mögött a negyedik legnagyobb befizető államként a kilépés évi 9-10 milliárd eurós nettó kiesést okoz az Európai Unió költségvetésére nézve. A hiányzó összeget kétféleképpen tudja fedezni az Unió. Az egyik lehetőség, hogy a tagországok az eddiginél magasabb összeggel járulnak hozzá a közös költségvetéshez, a másik lehetőség pedig az, hogy az Unió megpróbálja csökkenteni a költségeit. Az első lehetőség a nettó befizetők számára lehet kedvezőtlen, a költségcsökkentés pedig a haszonélvezők számára lehet elfogadhatatlan. A kilépés leginkább Írországot, Hollandiát és Ciprust érintheti (Kőrösi, 2019).

Jelenleg az Európai Unió költségvetésében a legnagyobb hangsúly a gazdasági növekedés, munkahelyteremtés, a gazdasági szakadék csökkentése a tagállamok között, a mezőgazdaság-vidékfejlesztés, illetve a környezetvédelemre helyeződik. A Brexitet követő költségvetési hiány ezeket a területeket is érzékenyen érintheti (European Union, 2018).

A költségvetési ciklusok hosszútávúak. A következő ciklus 2021 és a 2027 közötti időszakot fedi le. Meghatározzák a kiadások teljes szintjét a következő hét évben, és az egyes területekre fordítandó összeg nagyságát. Korábban a mezőgazdaságra fordították a legnagyobb hangsúlyt, 1986-ban például a teljes kiadások 70%-át mezőgazdasági célra fordították, mára ez kevesebb mint 40%. A vidékfejlesztésre szánt támogatás ezzel szemben nagymértékben nőtt (Walker, 2020).

Günter Öttinger szerint is két lehetőség van a brit kilépés utáni EU-s költségvetés stabilizálására. Az egyik, a tagállamok befizetési összegének emelése, a másik a költségvetési kiadások csökkentése a tagállamok felé, ez főként felzárkóztatási és a kutatás-fejlesztési pénzeket érintené, ami Magyarországot is érzékenyen érintené. Günter Öttinger költségvetési biztos azt javasolta, hogy a költségeket fele-fele arányban a legcélszerűbb fedezni. Megközelítőleg 7-10 milliárd euró az az összeg, melyet valahogy pótolnia kell az Európai Uniónak. A nettó haszonélvezők tehát valószínűsíthetőleg kevesebb pénzt kapnak a jövőben, miközben többet is kell befizetniük, a nettó befizetők pedig még az eddiginél is több pénzt kell, hogy befizessenek az Unió költségvetésbe. (Weinhardt, 2019).

Johannes Hann, a költségvetésért felelős biztos véleménye szerint fontos volt, hogy minél hamarabb rendeződjenek a költségvetésről szóló tárgyalások, hiszen a tárgyalások helytelen kezelése EU-ellenes hangulatot okozhatott volna több európai nagyvárosban (Amaro, 2020).

Az Egyesült Királyság nettó évenkénti hozzájárulása a közös költségvetéshez 7,8 milliárd fontra tehető Silvia Amaro szerint, így a következő hét évben a Brexit megközelítőleg 55 milliárd font kiesést eredményezhet az Európai Unió számára. A probléma adott, a hatalmas kieső összeget valahogyan pótolni kell úgy, hogy az minden tagállamnak elfogadható legyen. Egy 15 országból álló „társulat”, akiket a Kohézió Barátainak neveznek, teljes mértékben elleneznék a Kohéziós alapok csökkentését, amelyek olyan tagországokat támogatnak, ahol az egy lakosra jutó nemzeti jövedelem nem éri el az Európai Unió átlagának 90%-át. A Frugal Four néven nevezett négy ország (Svédország, Dánia, Hollandia, Ausztria) úgy gondolja, hogy csökkenteni kell az EU költségvetését, és új területekhez kell forrást elkülönítenie, köztük a technológiai fejlődéshez, illetve az éghajlatváltozáshoz (Amaro, 2020).

Friedrich Heinemann az EconPol Europe költségvetési szakértője CNBC-nek elmondta, hogy a legfontosabb jelenleg az, hogy az Európai Unió döntéshozói megtalálják azt a területet, mely szerintük a régió legnagyobb kihívása, és ennek alapján elosztani a költségeket (Amaro, 2020).

Az Európai Bizottság korábbi elnöke, Jean-Claude Juncker kezdeményezésére az Európai Bizottság és az Európai Parlament 2020 és 2022 között egy konferenciasorozatot tervez megszervezni, melynek központi témája az lesz, hogy a britek kilépésével merre haladjon tovább az Európai Unió, azonban nagy problémát okozhat az, hogy az Európai Unió tagállamok között nincs egyetértés e-téren, sokan más-más terület támogatását preferálják, így rendkívül nehéz lesz a mindenki számára elfogadható döntést meghozni. (Márton, 2020).

Az Egyesült Királyság kilépése előteremtett egy olyan lehetőséget, hogy a meglévő uniós visszatérítési költségeket eltöröljék. Példaként az Egyesült Királyság a saját befizetéséből levonhatta a juttatást, ami kevesebb pénzt eredményezett a tagállamok számára. Margaret Thatcher az 1980-as években érte el, hogy a visszatérítési költségek beépüljenek az Unió életébe. A legtöbb nagy befizető ország is kapott hasonló visszatérítéseket, viszont a britek jóval magasabb összeggel lettek gazdagabbak ezen a téren, mint a többi nettó befizető állam. Az Európai Bizottság a 2021-ben induló hosszútávú költségvetési időszakra javasolta ezen visszatérítések eltörlését (Márton, 2020).

2.7.1. A Brexit hatása Magyarország költségvetésére

Az Egyesült Királyság kilépése Magyarországra nézve is kedvezőtlen pénzügyi eredményekkel jár. Magyarország nettó haszonélvező országnak számít, hiszen több a támogatás összege, mint amennyi pénzt befizet az Unió költségvetésbe. A kereskedelmi akadályok nőhetnek a szigetországgal kapcsolatban, emellett jelentős Európai Unió támogatásoktól eshet el Magyarország. A korábban biztosnak vehető 25 milliárd eurós felzárkóztatási forrásnál kevesebb juthat majd az országnak, illetve a közös költségvetésbe az eddigi 1 milliárd eurónál is többet kell előreláthatólag fizetnie, ami rendkívül megterhelő anyagilag, illetve a kieső támogatások is fontos fejlesztéseket, korszerűsítéseket vethet vissza az országban. (Weinhardt, 2019).

2.7.2. A Brexit hatása Németország költségvetésére

Angela Merkel német kancellár szerint rendkívül fontos megállapodni a 2021-ben kezdődő hétéves ciklus közös költségvetéséről. Kiemelte, hogy Németország nem tudja elfogadni a befizetési kedvezmények ügyében tervezett fokozatos csökkentést. A Brexit, illetve az infláció következtében Németországnak évente 10 milliárd euróval kellene többet befizetnie az Unió költségvetésbe. Kitért a támogatások csökkentésére is, mely szerint a mezőgazdasági támogatások csökkentése nem megoldható Németországban. A klímaváltozás elleni küzdelem, a trágyázás szabályainak szigorítása, rendkívül költséges, és ezen költségek emelkednek (Szabó, 2020).

2.7.3. Javaslatok a költségvetési hiány pótlására

A jelenlegi álláspontok igen messze állnak egymástól. Egy 16 fős országcsoporthoz, mely főként déli- és keleti tagállamokból áll, köztük Magyarországgal, szeretnék megőrizni regionális fejlesztési kiadásokat, illetve az agrárpolitikai kiadásokat a jelenlegi szinten. A 2018-as árakon számolva 1,135 ezer milliárd eurós költségvetési keretet szeretnének, ami az EU27 bruttó jövedelmének (GNI) megközelítőleg 1,1 százaléka. Erre az értékre az Európai Bizottság is javaslatot tett. Az Európai Parlament magasabb költségvetést szeretne az 1,1 százalékos adattól, az Európai Unió GNI 1,3 százaléka mellett szavaztak (Szabó, 2020).

A Brexit által okozott hatalmas összeg kiesését a mezőgazdasági és kohéziós kiadások reálértékben történő befagyasztása részben fedezné. Az Európai Unióban az új prioritások finanszírozására is fontos elegendő forrást előteremteni. A mezőgazdasági és kohéziós kiadások névleges értékben

történő befagyasztása elegendő pénzüsszeget biztosíthat ezen új prioritások számára (Wolf, Darvas, 2018).

A nettó befizetők ragaszkodnak ahhoz, hogy a GNI 1 százalékánál maradjon a befizetés összege, tekintve a Brexit kedvezőtlen hatásaira. A volt finn elnökség javaslata alapján a legcélszerűbb a GNI 1,07 százaléka. Ez a javaslat, illetve összeg leginkább Ausztria, Dánia, Németország, Hollandia és Svédország terhére lenne, ezen országokat érintené legfőképp a Brexit hatása. Számszerűsítve Németország hozzájárulása a közös költségvetéshez 16-ról 26 milliárd euróra növekedne, Hollandia és Ausztria költsége is megközelítőleg a duplájára növekedne (Szabó, 2020).

Angela Merkel hangsúlyozta, hogy minden tizedszázaléknyi eltérés kétmilliárd eurós különbséget jelent (Szabó, 2020).

Az Európai Unió vezetői 2020 nyarán megállapodtak a 2021-2027 közötti hosszútávú költségvetésről, amely 1074,3 milliárd euró lesz (European Council, 2020).

Az 1074 milliárd eurós hétéves költségvetést egy 750 milliárdos helyreállítási alap egészíti ki. A helyreállítási alapból 390 milliárd euró lesz vissza nem térítendő támogatás, a maradék 360 milliárd eurót hitelgarancia, vagy kölcsön formájában vehetik igénybe a tagállamok. A helyreállítás keretein belül a koronavírus utáni fellendülést szolgáló 312,5 milliárdnyi támogatás 70%-a 2021-2022-ben kerül elköltésre. A megállapodást Charles Michel, az Európai Tanács elnöke jelentette be (HVG, 2020).

3. EMPIRIKUS KUTATÁS AZ EURÓPAI UNIÓS KÖLTSÉGVETÉS, ÉS A BRIT KERESKEDELEM TERÜLETÉN

A kutatás célja, hogy vizsgálja az Egyesült Királyság Európai Unióból történő kilépését követően azokat a tényezőket, hatásokat, melyek az Európai Unióra gazdaságára, pénzügyi helyzetére, illetve kereskedelmére hatással lesznek.

A kutatás során az Európai Bizottság adatbázisából, az Eurostat adataiból illetve Tradingeconomics adatbázisából nyert adatok kerülnek felhasználásra, elemzésre. A kutatás két főbb területre osztható.

A kutatás első részében az Európai Bizottság adatbázisából az Európai Unió közös költségvetésébe való befizetés mértékének meghatározása, az Európai Uniótól származó támogatások vizsgálata, illetve ezen két adat alapján a nettó egyenleg meghatározása történik országonként. Az elemzés során pontos képet kaphatunk arról, hogy mekkora volt a szerepe e téren az Egyesült Királyságnak, a többi tagállamhoz viszonyítva. Elemzésre kerül továbbá a tagállamok számára nyújtott támogatások mértékének meghatározása, és a Brexit hatása ezen a területen. A vizsgálat során kiderül, hogy az Egyesült Királyság kilépésével megközelítőleg mekkora összegtől esik el az Európai Unió, ezáltal a tagországok is.

A kereskedelem a másik főbb terület mely vizsgálatra kerül. Az Eurostat adataiból meghatározható, hogy a teljes Unió kereskedelemből mekkora részt vállalt az Egyesült Királyság. A 2004-ben csatlakozott országok csatlakozás előtti, illetve utáni import-és export adatainak vizsgálatát követően kiderülhet, milyen mértékben függ a kereskedelem az Európai Unió tagságtól. Vizsgálatra kerül az Egyesült Királyság légi illetve a vízi kereskedelemben betöltött szerepe is, illetve a Brexitet követően a lehetséges változások ezeken a területeken. A kilépési döntést követő időszakban a brit Tradingeconomics és az Eurostat adatai alapján a font árfolyamának változása, és a britek Európai Unióba való exportjának mértékének kapcsolata kerül elemzésre. A közvetlen külföldi befektetések hatásának vizsgálatára is sor kerül, melyben kiderül, milyen mértékben befolyásolja ezen adatot az Európai Unió tagság megléte.

A felsorolt adatok vizsgálatával pontos képet kaphatunk arról, hogy a Brexitet követően hogyan alakulhat az Európai Unió költségvetése, hogyan érinti a kilépés a tagországokat, illetve milyen változásokat hoz a kereskedelem terén.

4. AZ EURÓPAI UNIÓ KÖZÖS KÖLTSÉGVETÉSÉNEK VÁRHATÓ VÁLTOZÁSAI

Az Európai Unió költségvetésnek, mely a tagországok számára előírt összeg befizetéséből, illetve az Európai Unió egyéb bevételeiből épül fel, legfőbb feladata az uniós programok, illetve intézkedések finanszírozása. Ezen intézkedések finanszírozása magába foglalják az összes szakpolitikai területet. A költségvetési tárgyalások során az Európai Unió vezetők hosszú távú költségvetési tervet készítenek, mely általában 5-7 évet foglal magába. A legutóbbi költségvetési ciklus 2014-től a 2020-as év végéig tart. A közös költségvetés egy adott évben, illetve a meghatározott költségvetési ciklus alatt az Unió összes bevételeit, és kiadását tartalmazza, emellett fontos tényező, hogy a kifizetések és a kötelezettségvállalások nem léphetik túl a megállapított felső határokat.

Az Európai Unió közös alapba való befizetés nem hordoz minden tagország számára előnyöket.

4.1. A befizetés összegének meghatározása

Egy tagország kötelező hozzájárulását a közös költségvetéshez összességében 5 tényező befolyásolja. A GNI alapú hozzájárulások, a HÉA-alapú (ÁFA) hozzájárulások, a tradicionális saját források, az előző évről áthozott egyenleg, az egyéb bevételek, illetve a korrekciós mechanizmusok, melyek legfőképp az Európai Unióból kilépő Egyesült Királyságot érintik.

A GNI alapú hozzájárulásokat tekintve egy adott tagország nemzeti jövedelmének egy adott százalékat kell a közös költségvetésbe befizetni. Ez az összeg megközelítőleg a GNI 1%-a körül mozog.

A HÉA-alapú (ÁFA) hozzájárulásnál a tagország HÉA összegének egy becsült összegét utalják át az Unió közös költségvetésébe az országok. A tradicionális hozzájárulások nem sokban különböznek a HÉA-alapú hozzájárulásoktól a befizetés összegét tekintve. Ennél a szempontnál azonban a befizetés alapjai az egyes országok vám, mezőgazdasági vám, cukor és izoglükóz illetékéből állnak.

Egyéb bevételi forráshoz sorolhatjuk a versenyjogi szabályokat megsértő vállalkozások bírságát, az EU alkalmazásában álló személyek fizetése utáni adót. A teljes befizetés megközelítőleg 10%-át teszi ki ezen tényező. A korrekciós mechanizmusok az egyes országok közötti befizetési összeg

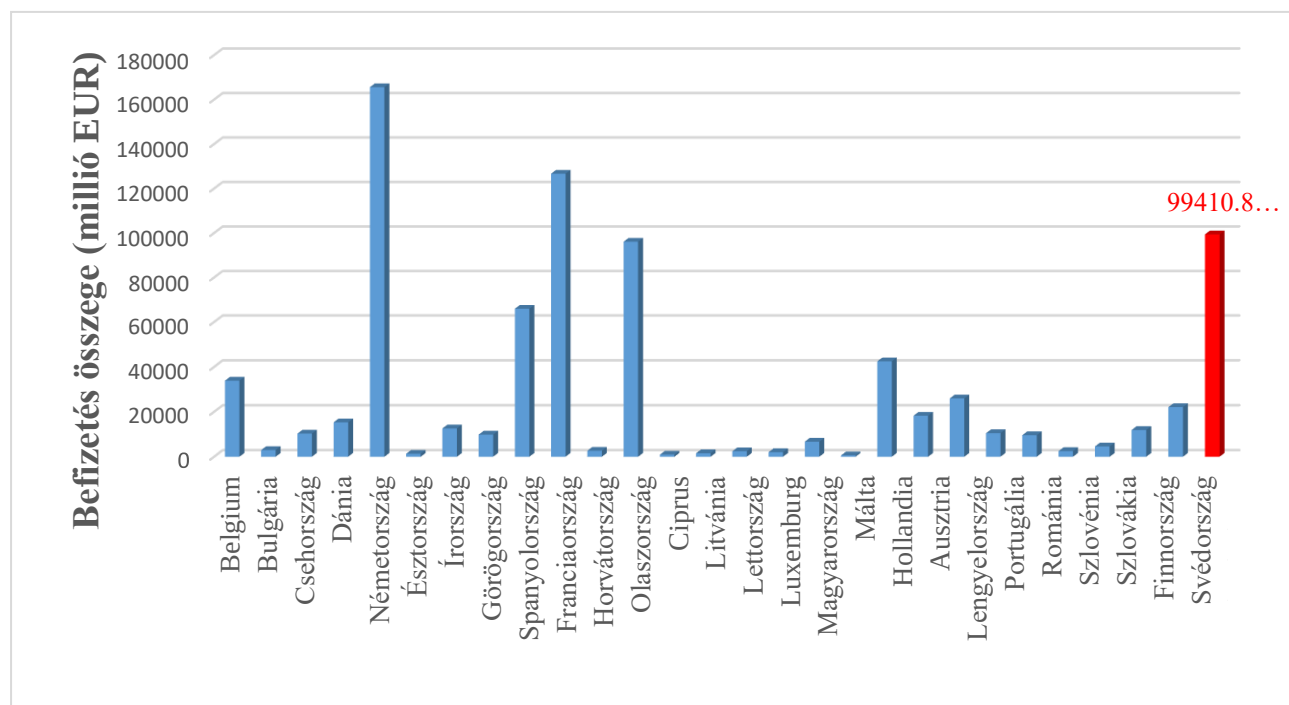
különbségének kiigazítását próbálja ellensúlyozni, melyből az Egyesült Királyság kedvezően jött ki.

4.2. A 2014-2020-as költségvetési időszak a Brexit figyelembe vételével

Az Európai Bizottság minden évben közzéteszi, hogy az adott időszakban egyes tagországok mekkora összeggel járultak hozzá a közös költségvetéshez, illetve hogy ezen közös alapból mekkora az az összeg, melyet támogatásként kaptak. Az országok között hatalmas pénzübeli különbségek adódhatnak mind a befizetés, mind a kifizetés terén, mely az egyik kiváltó oka volt annak, hogy az Egyesült Királyság az Európai Unióból való kilépés mellett döntött.

A 2020-as adatokat jelenleg még nem publikálta az Európai Bizottság, így a 2014-2019-es időszak adatai kerülnek bemutatásra.

2. ábra: A befizetések összege 2014 és 2019 között országonként

Forrás: saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján
European Commission (2020): EU expenditure and revenue 2014-2020
https://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html

Az Európai Unió 28 tagállama, ahogy a 2. ábrán látható, rendkívül nagy különbségű összegeket fizetnek be a közös költségvetésbe. A 2020. december 31.-én véget érő Unió költségvetési időszak

első 6 évét tekintve a legnagyobb befizetők közé sorolható Németország, Franciaország, az Egyesült Királyság, Olaszország, illetve Spanyolország. 2014 és 2019 között a 28 tagország összesen 804.851,5 millió Eurót fizetett be az Európai Unió közös költségvetésébe. A 804.851,5 millió Eurós befizetésből az Egyesült Királyság nagymértékben kiveszi a részét a 99.410,8 milliós befizetési összeggel. Megállapítható, hogy a befizetések több mint 12 százalékát az Egyesült Királyság által befizetett összeg teszi ki, tehát a britek hatalmas mértékben kivették a részüket az Unió finanszírozásából. Az Egyesült Királyság kilépésével rendkívül nagy összegektől eshet el az Európai Unió már éves szinten is, amit nem lesz egyszerű minden tagországgal kellőképpen megegyezve, mindkét fél számára előnyösen pótolni.

Az Egyesült Királyság befizetési adatait, illetve bevételeit, nettó egyenlegét célszerű megvizsgálni. Évekre bontva megfigyelhető, hogy mekkora mértékben vette ki a részét az unió gazdasági életéből a szigetország.

1. táblázat: Az Egyesült Királyság nettó egyenlege

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Egyesült Királyság befizetése (millió EUR)	14.590,3	21.592,2	15.920,7	13.757,1	16.403,5	17.147
Egyesült Királyság bevétele (millió EUR)	6984,7	7457,6	7051,6	6326,3	6630,8	7635,8
Nettó egyenleg (Brexit utáni uniós hiány, millió EUR)	-7605,6	-14134,6	-8869,1	-7430,8	-9772,7	-9511,2

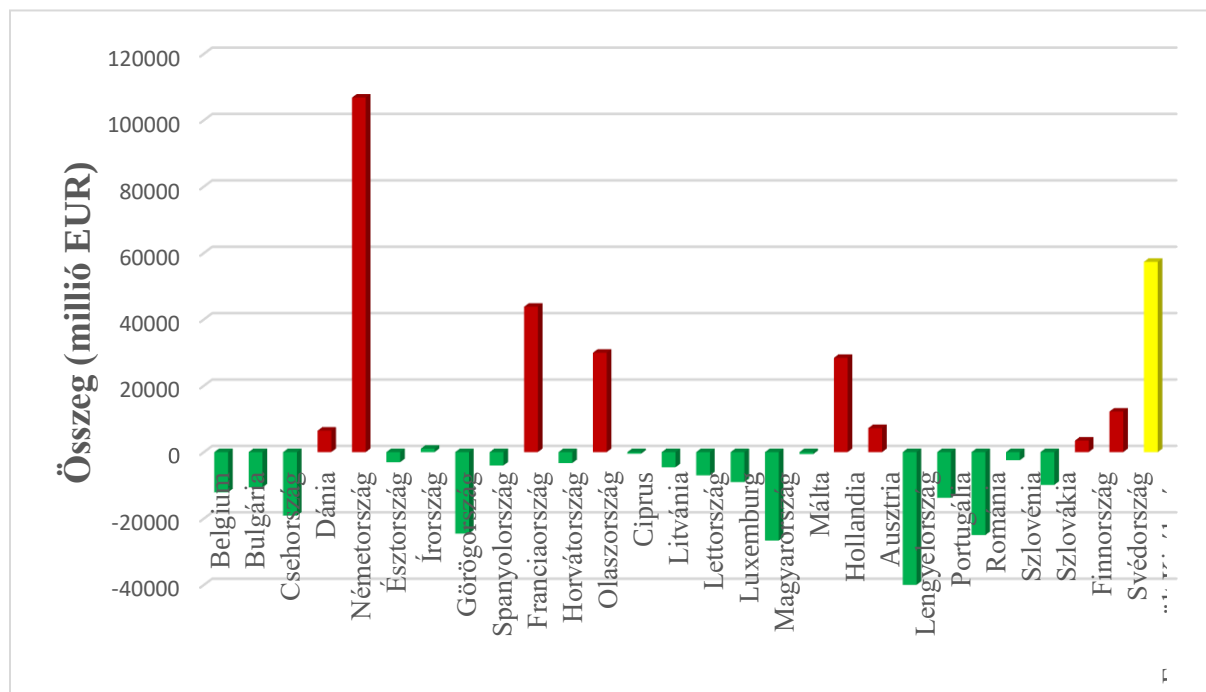
Forrás: saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján
 European Commission (2020): EU expenditure and revenue 2014-2020
https://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html

Az 1. táblázat nem tartalmazza a brit korrekciós mechanizmus összegét, azonban megállapítható, hogy az Egyesült Királyság számára nem volt jövedelmező az Unió tagság a befizetések szempontjából. 57.324 millió Eurós negatív nettó egyenleget zártak a britek 2014 és 2019 között a brit korrekciós mechanizmust figyelmen kívül hagyva. A britek nettó egyenlege azonban kedvezett a többi tagországnak. A britekhez hasonló negatív nettó egyenleggel rendelkező tagországok teszik lehetővé, hogy több tagország, köztük Magyarország is több támogatást, és bevételt kap a Európai Unió közös költségvetéséből, mint amennyit befizet, így előreláthatólag ezen országokra lehet

leginkább kedvezőtlen hatással a Brexit. A Brexit tehát szinte minden európai országra negatív hatással lehet a jövőben a támogatások mértékének csökkentése, vagy a költségvetésbe befizetendő összeg növekedésének szempontjából. Magyarország az egyik legmagasabb pozitív nettó egyenleggel rendelkezik, így hazánk számára fokozottan kedvezőtlen hatást gyakorolhat az Egyesült Királyság kilépése.

Az Európai Unió költségvetésének legnagyobb részét a tagországok befizetése adja. Mivel az Egyesült Királyság a legnagyobb befizető ország volt Németország és Franciaország mögött a 2014-2019-es időszakban, a közös költségvetésből a következő költségvetési ciklusban, mely 2021-től 2027-ig tart majd rendkívül nagy összeg fog hiányozni, a jelenlegi költségvetési adatok alapján a teljes befizetések mintegy 10 százaléka. A Brexit a közös költségvetési hiány okozásán túl a többi tagállamra is kedvezőtlen hatással lesz. A költségvetésből hiányzó összeget az Unió a tagországok által fizetett összeg megemelésével tudja kiküszöbölni, így előfordulhat, hogy Magyarország is nagyobb összeggel járul hozzá a következő ciklusban az Európai Unió költségvetéséhez. A másik lehetőség, hogy a Uniós támogatások mértéke csökken, mely ugyancsak kedvezőez hat a maradék 27 tagállam jövőbeli helyzetére.

3. ábra: A nettó költségvetési egyenleg tagországokonként (2014-2019)

Forrás: saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján
 European Commission (2020): EU expenditure and revenue 2014-2020
https://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html

A 3. számú ábrán megfigyelhető, hogy a pirossal jelölt országok, köztük Dánia, Németország, Franciaország, Olaszország, Hollandia, Ausztria, Finnország, Svédország illetve az Egyesült Királyság több pénzt fizet be a közös költségvetésbe, mint amennyi támogatást kap onnan. Az Egyesült Királyság 2014 és 2019 között 57.314 millió Euróval többet fizetett be az Európai Unió közös költségvetésébe, mint amennyit onnan támogatásként visszakapott. Ennél az értéknél csak Németország esetében láthatunk kedvezőtlenebb adatokat. Lengyelország nettó költségvetési egyenlege magasan a legnagyobb az összes tagországot figyelembe véve, így ebben az időszakban számukra volt a legjövedelmezőbb az Európai Unió tagság.

A Brexitet követően a britek által befizetett nettó összeg hat év alatt tehát 57.314 millió Euró volt. Ebből arra következtethetünk, hogy a következő költségvetési ciklusban megközelítőleg 15%-kal több Euró hiányozhat majd az Unióból, hiszen az 57.314 millió Eurós egyenleg 6 évet foglal magába (a 7. év adatai nem állnak rendelkezésre jelenleg), a következő költségvetési ciklus pedig 7 éves lesz. Adott tehát a feladat, hatalmas összeget kell pótolni az Európai Uniónak az Egyesült Királyság kilépését követően.

4.3. A Brexit hatása a támogatásokra

Az Európai Unió támogatása a tagországok felé leginkább két főbb területen oszlik meg. Az intelligens és inkluzív terület a legszámottevőbb. Az Európai Unió tagállamok nagy része, főként azon országok, melyek több támogatást kapnak, mint amennyit a közös költségvetésbe befizetnek, a fejlesztések és beruházásuk nagy részét az Európai Unió támogatásából fedezik. Ezen területen belül találjuk az Európai Bizottság adatai alapján főként:

- nagy infrastruktúrális projekteket
- az Európai Stratégiai Beruházási alapot
- az energiát, közlekedést
- az Információs és kommunikációs technológiát
- az Európai Unió Foglalkoztatási és Szociális Innovatív programját
- az Unió vámügyi programjait
- valamint a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót

A másik nagyobb terület, melyek az uniós támogatások nagy részét teszik ki, a fenntartható növekedési támogatások, melyek tartalma az Európai Bizottság adatai szerint főként:

- az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA)
- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA)
- illetve az Európai Tengerügyi Halászati Alap (ETHA)

Az Európai Unió 2014 és 2019 között összesen 740.161,8 millió Euró támogatást fizetett a tagországok számára.

2. táblázat: A támogatások elosztása

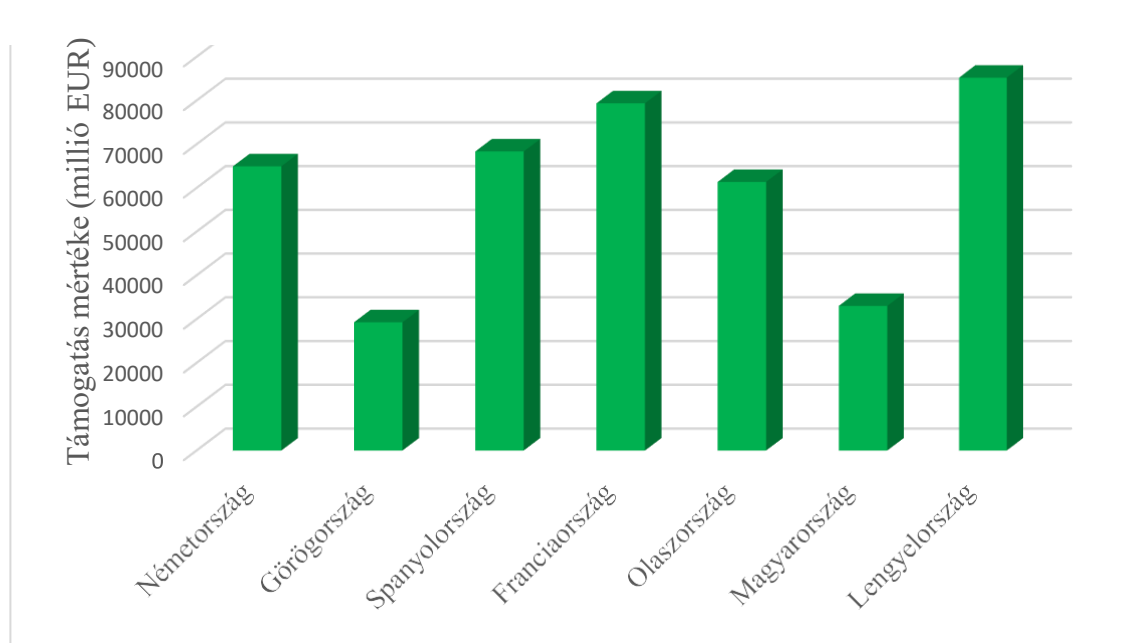
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Összesen
Intelligens és inkluzív növekedés (millió EUR)	63.707	63.906	52.097	45.292	62.938	64.704	352.644
Fenttartható növekedés (millió EUR)	54.990	56.486	54.733	54.358	56.104	57.631	334.302

Forrás: saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján
European Commission (2020): EU expenditure and revenue 2014-2020
https://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html

A 2. táblázat alapján megállapítható, hogy a teljes támogatások összegét 2014 és 2019 között majdnem teljes mértékben az Intelligens és inkluzív növekedés, és Fenttartható növekedési területeken nyújtott támogatások teszik ki, melyek összesen ezen időszak alatt 686.946 millió Eurós támogatást jelentettek a 740,161,8 milliós összes támogatásból.

A támogatások rendkívül fontosak minden Európai Unió ország számára, a Brexitet követően azonban csökkenhetnek a tagországok számára nyújtott támogatások. Célszerű megvizsgálni, hogy a 27 tagállam közül (az Egyesült Királyság nélkül) melyek azok az országok, akik a legnagyobb mértékben részesülnek az Európai Unió által biztosított támogatásokból. A már említett két területen célszerű a vizsgálatot elemezni, hiszen e két tényező alapján állapítható meg pontos kép arról, hogy ki milyen mennyiségű támogatásban részesül.

4. ábra: A leginkább támogatott országok a két főbb területen

Forrás: saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján
European Commission (2020): EU expenditure and revenue 2014-2020
https://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html

A 4. számú ábra alapján megállapítható, hogy 2014 és 2019 között Lengyelországot támogatta legnagyobb mértékben a két legfőbb területen az Európai Unió. Magyarország is előkelő helyet foglal el ezen a listán a tagországok körében. Amennyiben a költségvetési hiányt okozó Brexit után az Európai Unió úgy dönt, hogy a hiányzó összeget a tagországok számára nyújtott támogatások csökkentésével éri el, akkor Németország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Magyarország, illetve Lengyelország lesz leginkább kedvezőtlen helyzetben, hiszen 2014 és 2019 között ezen országok kapták a legtöbb támogatást az Európai Uniótól az Intelligens és inkluzív növekedés, és a Fenttartható növekedés területeken belül. A hírek szerint a támogatások csökkentése főként a kutatás-fejlesztési, illetve a felzárkóztatási támogatási tételeknél várható, aminek következtében Magyarország nagymértékű hátrányt szenvedhet, hiszen az Európai Uniótól kapott támogatások nagy része ezen területekhez volt köthető az ország szempontjából. A támogatások mértékének csökkenése mellett lehetséges forgatókönyv, hogy a befizetés összege is növekszik a tagországok számára. Az Európai Unióban, köztük Magyarország esetében ez azt jelenti, hogy a jövőben több pénzt kell a közös költségvetésbe fizetniük, illetve a mostani támogatások mérték is csökkenhet. Az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unióból tehát minden ország számára negatív hatásokkal jár.

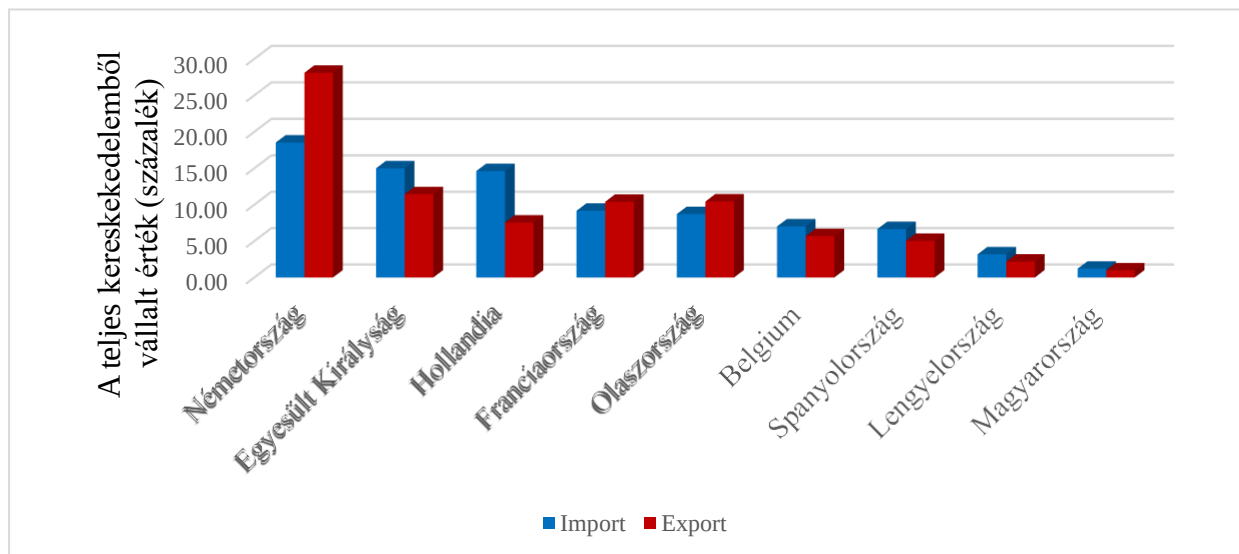
5. A BREXIT ÉS A KERESKEDELEM KAPCSOLATA

Az Egyesült Királyság az egyik legkeresettebb kereskedelmi partner az Európai Unióban. Rengeteg termék áramlik az import, illetve az export területén is a két fél között. A Brexit talán leglényegesebb kérdése az volt, hogy miként sikerült megállapodni a további kereskedelem helyzetéről. A megállapodás szinte a határidő előtti napokban jött létre, mely szerint továbbra is vámok, illetve illetékek nélkül kereskedhet a két fél egymással a termékek területén, azonban eredetigazolások, illetve más engedélyek szükségesek lesznek, melyek nagymértékben növelhetik a termékek áramlásának idejét. A szolgáltatások áramlása pedig komoly szigorítások mellett folytatódhat.

5.1. Az Brexit utáni Uniós kereskedelmi problémák

Az termékek áramlási idejének nagymértékű növekedése számtalan problémát okozhat az Európai Unióban, a kereskedelmi akadályok mellett akár túlkínálatot is eredményezhet Európában, főként mezőgazdasági termékek területén, mely a jelenlegi európai piacra termelők számára okozhat hatalmas problémákat.

5. ábra: Az EU-n belüli import, illetve export százalékos aránya országoként

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján

Eurostat (2020): Intra and Extra-EU trade by Member State and by product group

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EXT_LT_INTRATRDR_custom_159500/default/table?lang=en

Megállapítható az 5. ábra alapján, hogy az Európai Unión belüli kereskedelmet tekintve az Egyesült Királyság a második leginkább érintett ország mind az importált, mind az exportált termékek és szolgáltatások listájában, egyedül Németország előzi meg e tekintetben. Sok európai ország termelésének nagy része az Egyesült Királyságba áramlott mint export. A jövőben ellenőrzési, adminisztráció költségek merülhetnek fel, melyek pénzügyi hátrányokkal is járnak. Az Egyesült Királyságba Németország, Franciaország, Hollandia és is hatalmas tételeket exportál, melynek nagy részét a mezőgazdasági termékek teszik ki. Az előírt igazolások, egyéb kötelező engedélyek mellett előfordulhat, hogy az uniós agrárgazdaságok számára már nem lesz optimális az Egyesült Királyságba exportálni termékeiket, így azoknak új vevőt kell találni, mely nem egyszerű feladat. Előreláthatólag nagymértékű veszteségek érhetik a mezőgazdasági szektor Egyesült Királyságba exportáló szereplőit. Amennyiben az Egyesült Királyság kedvezőbb szabadkereskedelmi megállapodást köt egy harmadik országgal, és onnan importál az Európai Unió helyett, az Európai Unió tagországok, akik eddig a britekhez exportálták termékeiket, vevőnélkül maradnak. Ebben az esetben a meglévő termékeiket az unión belül próbálhatják meg értékesíteni, így túlkínálat alakulhat ki, mely leginkább a kiskereskedők számára lehet negatív hatással.

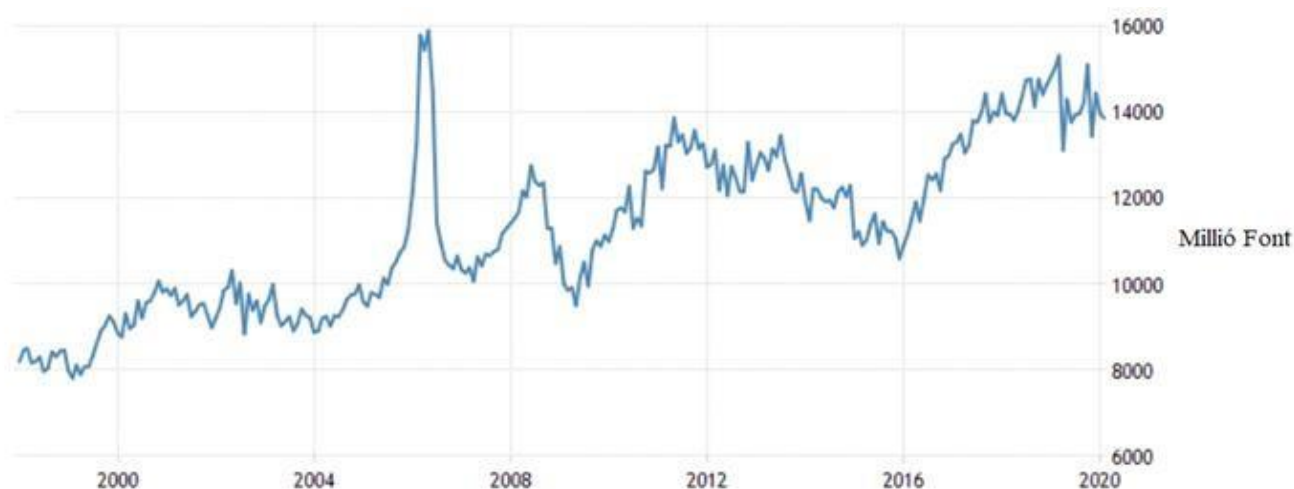
5.2. Az Egyesült Királyság kereskedelmének alakulása az Európai Unióval

Az Egyesült Királyság az Európai Unió egyik legkomolyabb kereskedelmi partnerének számított, kérdés, hogy a kilépést követően is az marad-e.

5.2.1. Az Egyesült Királyság Európai Unióba áramló exportja

Az Egyesült Királyság exportjának vizsgálatánál megállapítható az Európai Unió tagság kedvező hatása.

6. ábra: Az Egyesült Királyság exportjának alakulása az Európai Unióba

Forrás: Tradingeconomics (2020): United Kingdom exports to European Union
<https://tradingeconomics.com/united-kingdom/exports-to-european-union#data>

A 6. ábrán megfigyelhető, hogy az Európai Unióba áramló export az évek során növekedett. A 2004-es évet követően, amikor több ország is újonnan csatlakozott az Európai Unióhoz, megfigyelhető, hogy az Egyesült Királyság exportja is növekedett, köszönhetően az új kereskedelmi partnereknek. Az újonnan belépő országok tehát pozitívan hatottak az Egyesült Királyság exportjára.

5.2.2. Az Egyesült Királyság importja az Európai Unióból

Az Egyesült Királyság az import területén is az Európai Unió legkomolyabb kereskedelmi partnerének volt tekinthető.

7. ábra: Az Egyesült Királyság importja az Európai Unióból

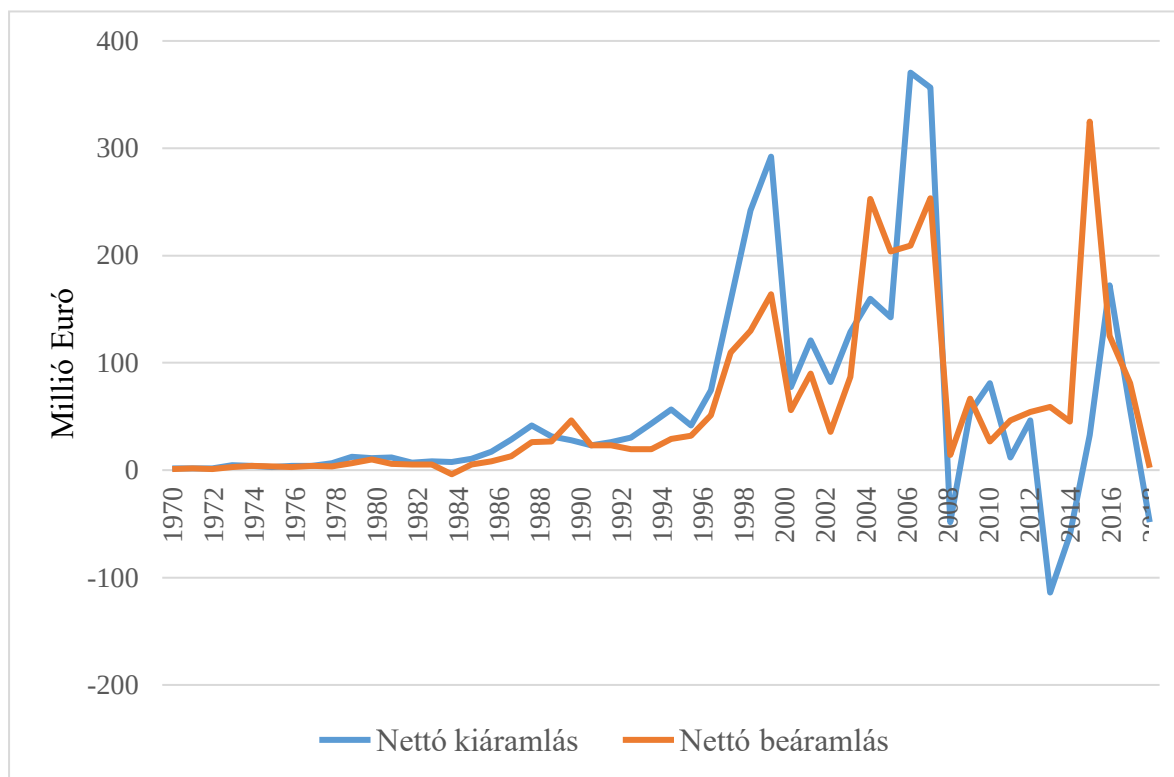
Forrás: Tradingeconomics (2020): United Kingdom imports from European Union
<https://tradingeconomics.com/united-kingdom/imports-from-european-union>

A 7. ábra alapján látható, hogy az import az Európai Unióból növekedést mutat. 2019-ben és 2020-ban bekövetkező csökkenés a Covid-19 hatásainak tudható be, azonban az Európai Unióból való kilépést követően elképzelhető, hogy az import mértéke az Európai Unió tagországokból csökkenni fog a korábbiakhoz képest.

5.3. Az Egyesült Királyság külföldi közvetlen befektetéseinek alakulása

Közvetlen külföldi tőkeberuházásoknak minősülnek azok a befektetések, amelyeknek célja tartós érdekeltség szerzése és döntéshozatali hatalom gyakorlása egy másik ország valamely vállalkozásában vagy gazdasági egységében. Pénzben, vagy dologi formában befektetett olyan tőke, amely arra irányul, hogy nyereséget termeljen

8. ábra: A be- és kiáramló közvetlen külföldi befektetések az Egyesült Királyság tekintetében

Forrás: saját szerkesztés a Világbank adatai alapján

Worldbank (2020): Foreign direct investment, net inflows-outflows

https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?locations=GB&name_desc=true

A 8. ábra pontosan mutatja, hogy milyen fontos szerepe van az Európai Uniónak a közvetlen külföldi befektetések be- és kiáramlásában. Megfigyelhető, hogy az Európai Unió bővülésével egyre inkább nőtt mindkét adat az Egyesült Királyság tekintetében. A kilépést követően azonban várhatóan csökkenés tapasztalható ezeken a területeken is.

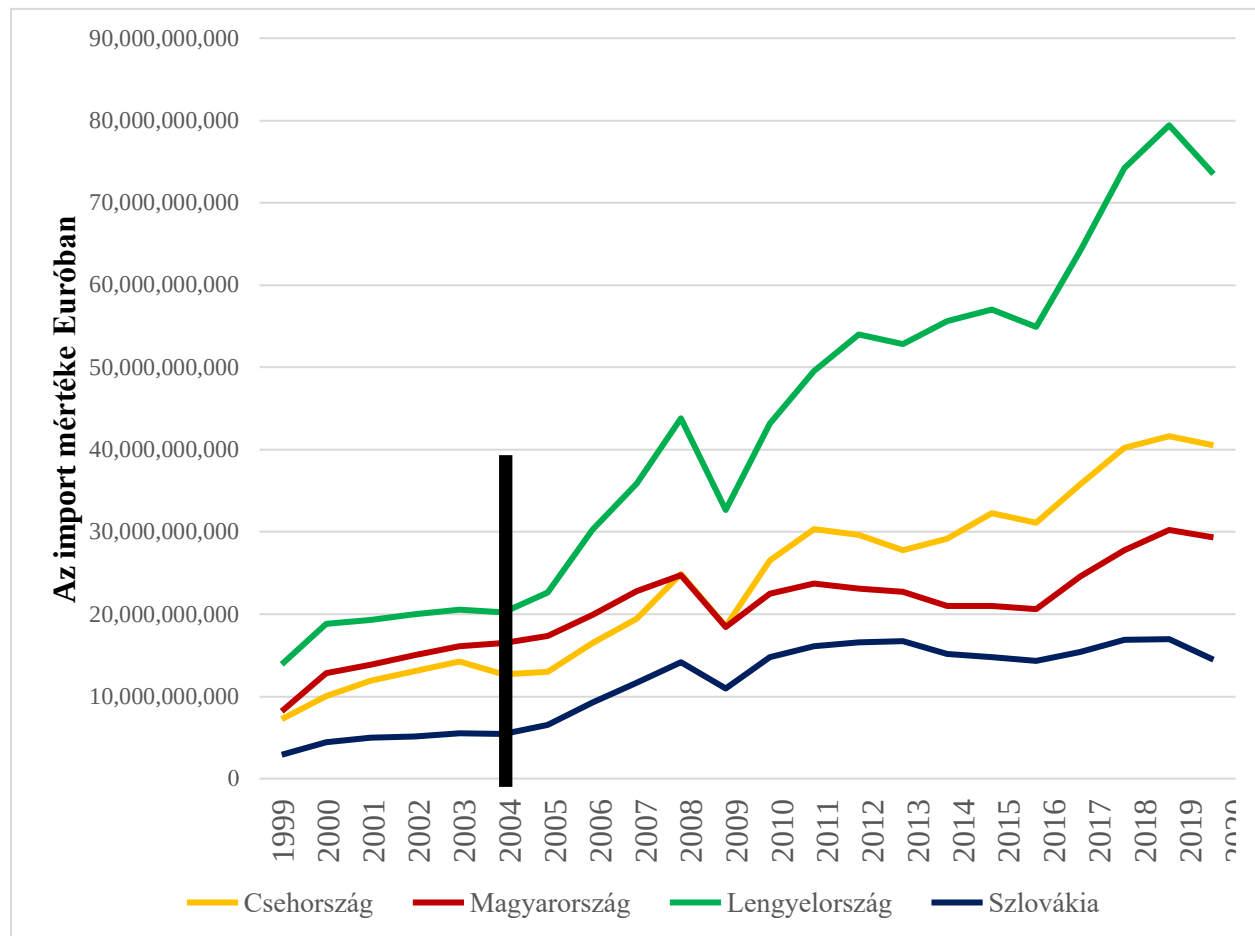
5.4. Az Európai Uniós tagság hatása az importra

Az Európai Uniós tagság rengeteg kedvező hatással van a kereskedelemre. Vámok, ellenőrzések nélkül áramolhatnak az áruk és szolgáltatások a tagországok között, jelentősen megkönnyítve ezáltal a nemzetközi kereskedelmet.

5.4.1. A 2004-ben csatlakozott országok importjának alakulása

2004-ben több ország csatlakozott az Európai Unióhoz. Csehország, Magyarország, Lengyelország, Szlovákia, Észtország, Lettország, Litvánia és Szlovénia kereskedelmi adatainak vizsgálatára került sor a kutatásban.

9. ábra: A 2004-ben csatlakozott országok importjának alakulása az Európai Unióból

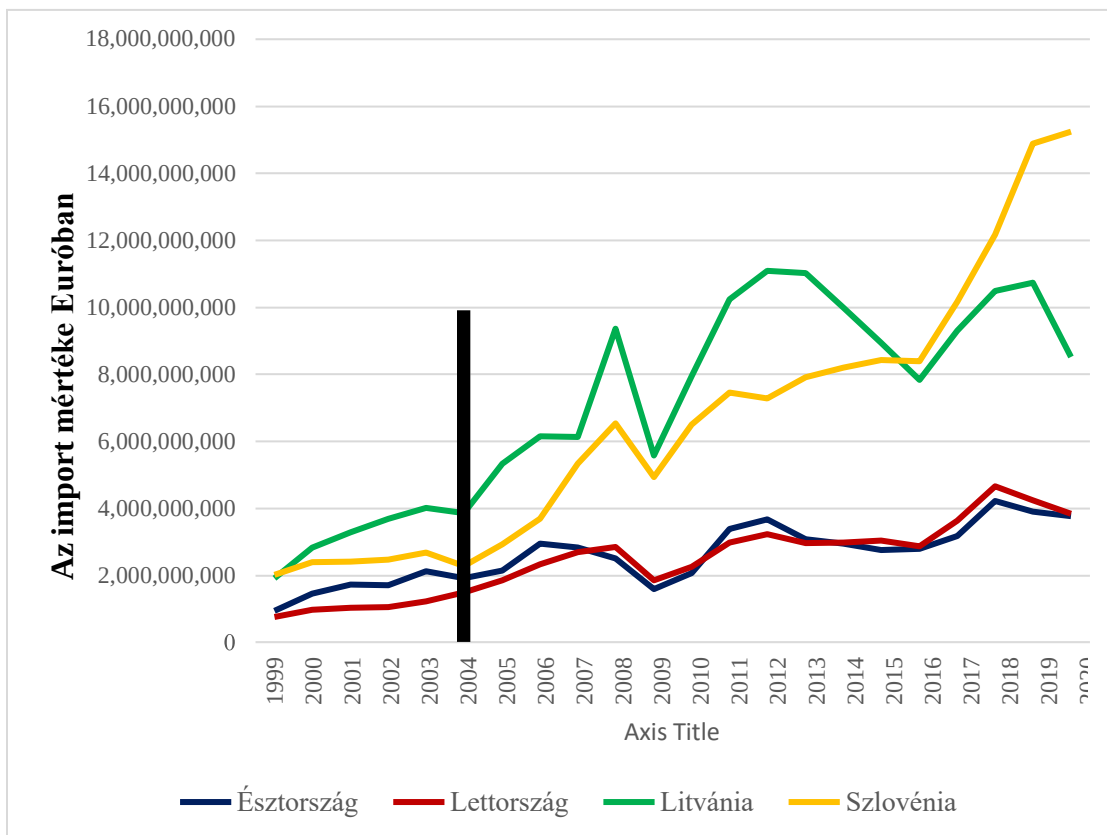
Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján
Eurostat (2021): EU trade since 1988 by HS2,4,6 and CN8

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>

A 9. ábra alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a 2004-es csatlakozást követően mindegyik állam importja megnőtt az Európai Unióból. 2004, vagyis a csatlakozás után figyelhető meg hatalmas ugrás e tekintetben, így tényszerűen elismerhető, hogy a csatlakozás nagymértékben hatott az újonnan csatlakozó országok importjára. Fontos tény, hogy az Európai Unió csatlakozás előtt, az előcsatlakozási folyamatban már vámmentes volt a kereskedelem a felek között, azonban a

csatlakozást követően figyelhetünk meg hatalmas változások a kereskedelem terén, melyek nagymértékben növekvő kereskedelmi adatokat mutatnak. Azon 2004-ben csatlakozott országok, akik nem szerepeltek a 9. ábrán, a következő, 10. ábrán kerülnek elemzésre.

10. ábra: A 2004-ben csatlakozott további országok importjának alakulása az Európai Unióból

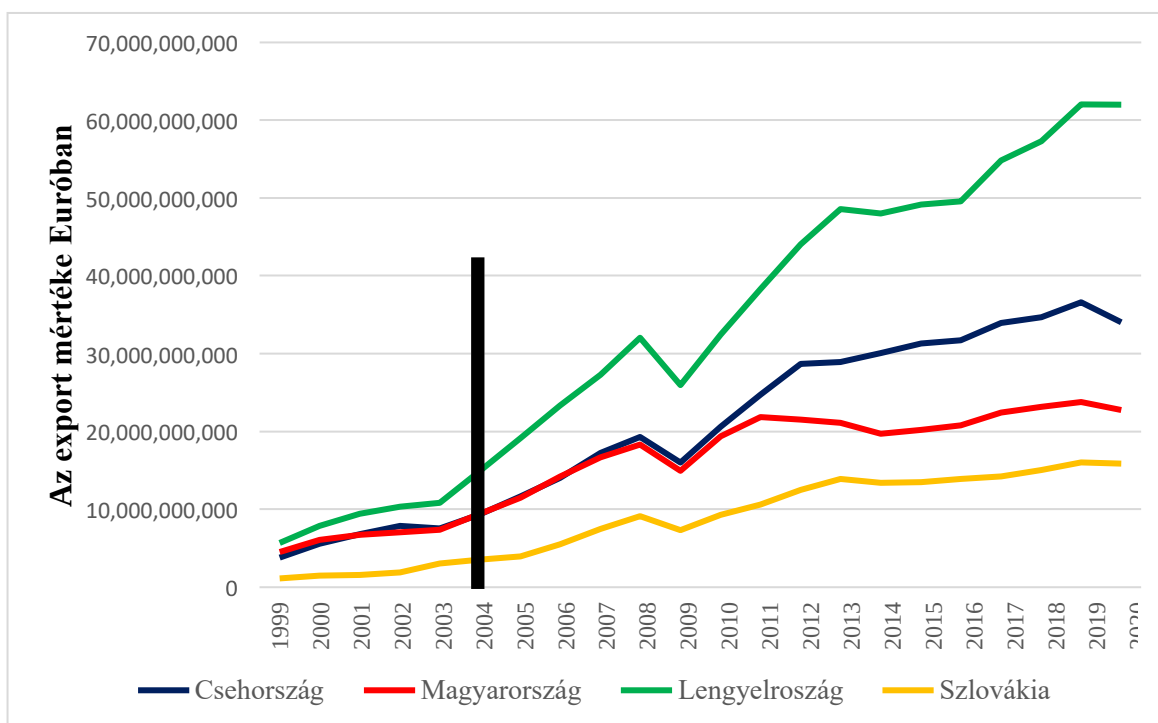
Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján
Eurostat (2021): EU trade since 1988 by HS2,4,6 and CN8
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>

A 10. ábra hasonló képet mutat, mint a korábbi. Észtország, Lettország, Litvánia és Szlovénia esetében is a 2004-es csatlakozást követően kezdett nagyobb mértékben nőni az import, mely egyértelműen az Európai Unió tagságának volt köszönhető. Litvánia, illetve Szlovénia nagymértékű növekedése egyértelműen mutatja az Európai Unió tagság előnyeit.

5.5. Az Európai Unió tagság hatása az exportra

Fontos vizsgálni, hogy a 2004-es Európai Unió csatlakozás hogyan hatott az országok exportjára, melyek az Európai Unióba irányultak. Az importhoz hasonlóan, itt is két csoportra bonthatók az országok.

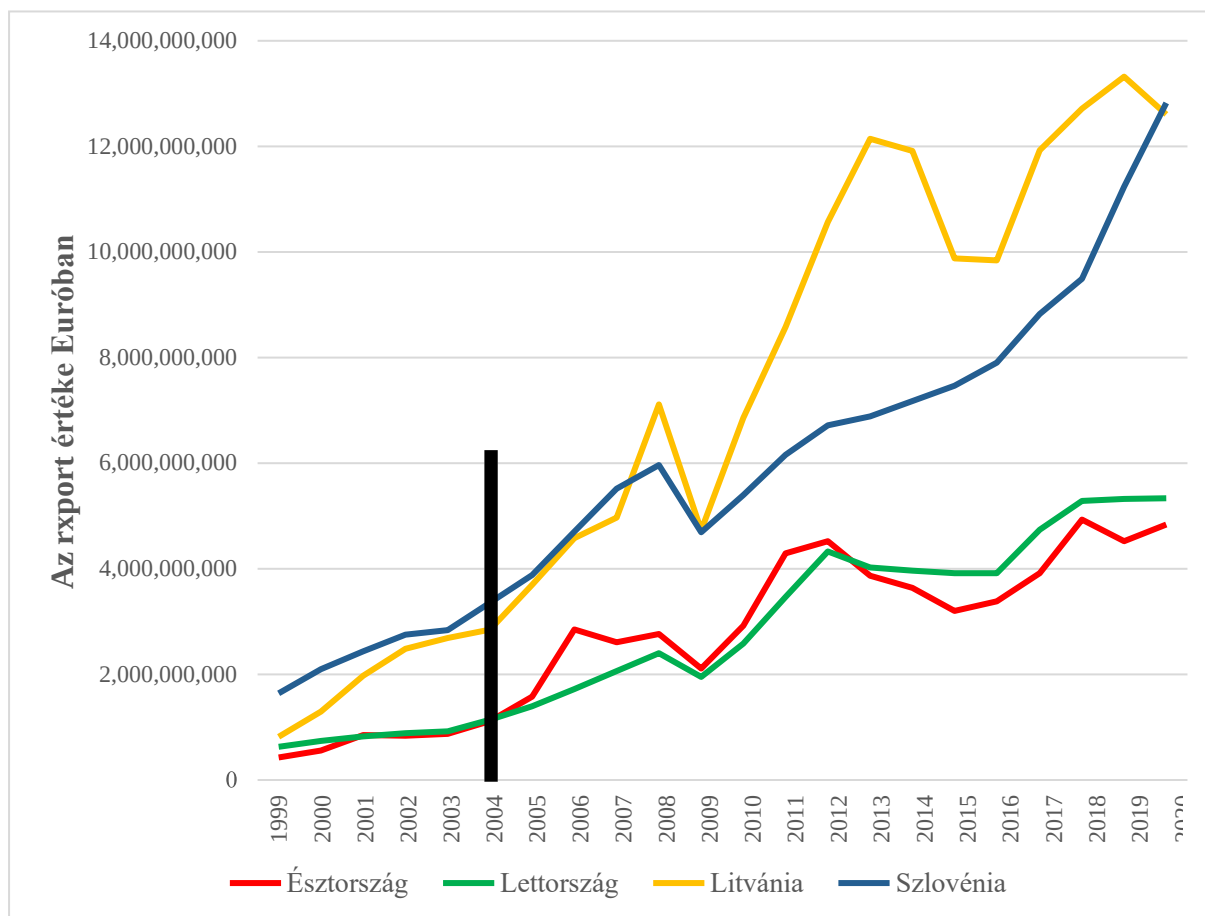
11. ábra: A 2004-ben csatlakozott országok exportjának alakulása az Európai Unióba

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján
Eurostat (2021): EU trade since 1988 by HS2,4,6 and CN8
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>

A 11. ábra alapján megállapítható, hogy Csehország, Magyarország, Lettország és Szlovákia esetében is a 2004-es csatlakozást követően jelentős mértékben nőtt az Európai Unióba való export mértéke. Ennek oka a vámmentesség, illetve hogy a termékek már engedélyek, illetve eredetigazolások nélkül szabadon áramolhattak a különböző Európai Unió tagországokba. Az Európai Unió tagság tehát jelentősen fellendítheti egy ország exportjának mértékét.

12. ábra: A 2004-ben csatlakozott további országok exportjának alakulása az Európai Unióba

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján
Eurostat (2021): EU trade since 1988 by HS2,4,6 and CN8
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>

A 12. ábra alapján az Európai Unióba való exportálás Észtország, Lettország, Litvánia és Szlovénia esetében is növekszik a csatlakozást követően. Az export növekedése kedvezően hat az adott ország gazdasági helyzetére, így ebben a tekintetben fontos a tagság megléte.

5.6. Következtetések a kereskedelmi adatokból az Egyesült Királyság tekintetében

Az import és az export adatokból megállapítható, hogy miután az adott országok csatlakoztak az Európai Unióhoz, jelentős növekedés volt tapasztalható mind az import, mind az export terén. A növekedést magyarázhatja vámmentesség, illetve hogy a kereskedelem zavartalan működéséhez nem voltak szükségesek a különböző engedélyek, eredetigazolások. Az Egyesült Királyság

kilépésével ugyan a vámmentesség marad, azonban a szolgáltatások terén nagy visszaesés várható, a személyek szabad be-és kiutazásának korlátozásának köszönhetően. A különböző kötelezően előírt engedélyek, illetve eredetigazolások nagymértékben lassíthatják a két fél közötti kereskedelmet, mely várhatóan csökkenni fog a jövőben.

5.7. A légi és a vízi kereskedelem az Európai Unióban

A légi és a vízi kereskedelem fontos szereplője a teljes Európai Unió kereskedelmének. Fontos megvizsgálni, hogy a teljes Európai Unió légi, illetve vízi kereskedelemből mely országok veszik ki leginkább a részüket. A kutatás során a teljes európai kereskedelemből a légi, illetve a vízi közlekedés került vizsgálatra, hiszen ez a két tényező a leginkább kitett a Brexit következményeinek az Egyesült Királyság földrajzi helyzetét figyelembe véve. A légi és vízi kereskedelem tekintve is megállapítható, hogy az Egyesült Királyság mindkét területen hatalmas részt vállal az Unió kereskedelemből, így a kilépést követően nagymértékben megváltozhatnak az Unió trendjei a légi illetve a vízi kereskedelem terén, mely változások problémákat vonhatnak maguk után.

3. táblázat: A különböző országok légi kereskedelemben betöltött szerepe

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Összesen (ezer tonna)
Európai Unió	14.453.820	14.583.690	15.142.564	16.315.002	16.607.357	15.925.865	93.028.298
Egyesült Királyság	2.406.673	2.405.225	2.511.011	2.738.784	2.748.539	2.650.232	15.460.464
Németország	4.336.163	4.325.665	4.467.022	4.773.359	4.842.716	4.684.553	27.429.478
Franciaország	2.361.510	2.380.931	2.401.593	2.450.326	2.407.878	2.377.384	14.379.622

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján
Eurostat (2020): Air transport of goods by country (yearly data)
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ttr00011/settings_1/table?lang=en

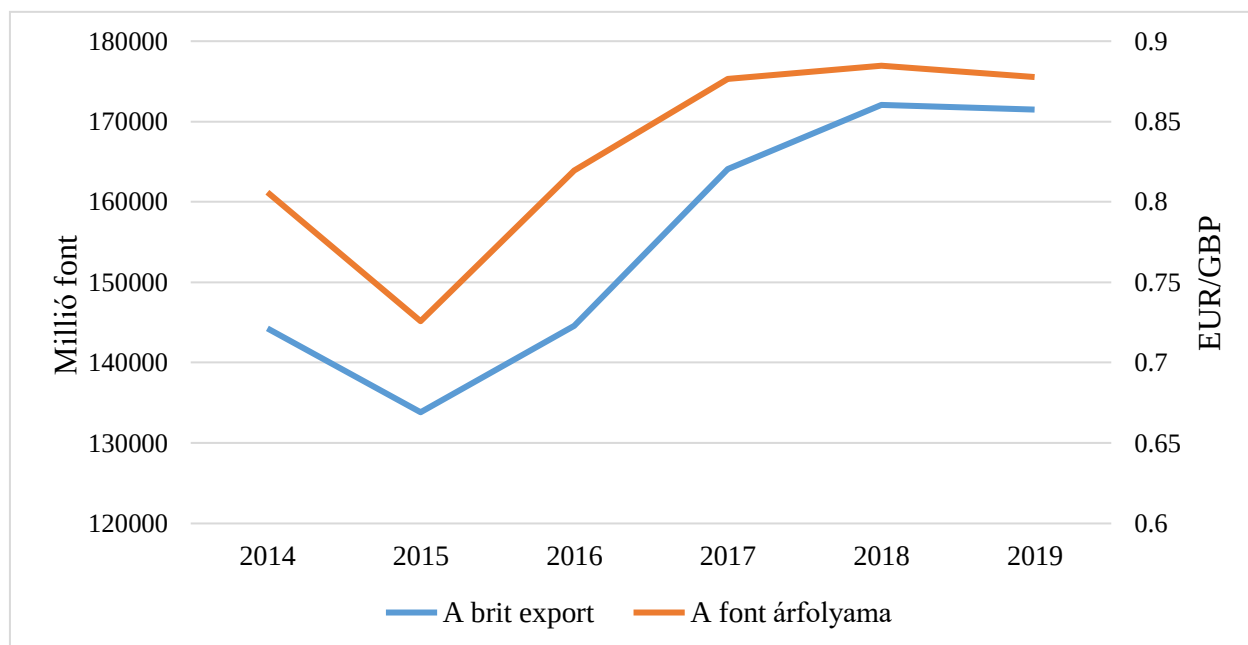
Az Európai Unióban 2014 és 2019 között több mint 93 milliárd tonna termék áramlott a tagországok között a légi kereskedelem során, a 3. táblázat alapján. A három legfőbb partner a légi kereskedelem terén Németország, az Egyesült Királyság illetve Franciaország. Megállapítható, hogy ezen 3 ország adja az Unió légi kereskedelmének 60 %-át, melyből az Egyesült Királyság a

teljes kereskedelem 17 %-át tesz ki. Az Eurostat adatainak elemzése alapján az Unió teljes vízi kereskedelem 12%-át az Egyesült Királyság bonyolította le, mely a második legmagasabb adat az Unió országok közül, egyedül Hollandia kereskedett többet ezen a területen (15% a teljes vízi kereskedelemből). Az Egyesült Királyság kilépésével az eddigi légi és vízi kereskedelem a britek és az Európai Unió között problémássá válhat. A megállapodás következtében szinte minden terméket komoly ellenőrzésnek kell alávetni, mely a kereskedelmet nagymértékben lassíthatja, így ezen tényező következtében előreláthatólag csökkenni fog a légi és a vízi kereskedelem a két fél között.

5.8. A kilépési döntést követő időszakban lévő export és a font árfolyamának kapcsolata

A Brexit lehetőségének hírének következtében az Egyesült Királyság exportjában, és a font árfolyamában is komoly változások következtek be. Az Unió felé irányuló brit exportban és a font árfolyamának változásában megfigyelhető kapcsolat van.

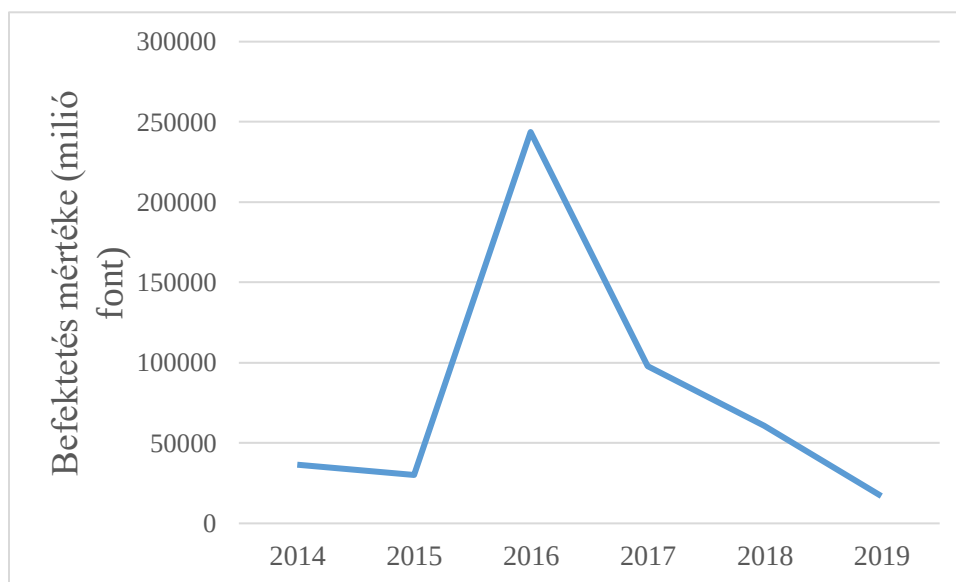
13. ábra: A Európai Unióba irányuló brit export és a font kapcsolata

Forrás: saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján
Eurostat (2020): ECU/EUR exchange rates versus national currencies
<https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

A 13. ábrán látható, hogy kilépés lehetőségének hírére követően 2015-ben a font árfolyama is megérezte. 2015-ben 1 euró átlagosan 0,72 fontnak felelt meg, majd a következő években ez az arány fokozatosan romlott a font szempontjából. 2018-ben 1 euró megközelítőleg már 0,9 fontot ért, mely hatalmas gyengülés a font szempontjából. A font értékének csökkenése összekapcsolható a brit export növekedésével. Megfigyelhető, hogy 2015 nyarától 2019-ig szinte másfélszeresére nőtt az Egyesült Királyságból az Európai Unióban exportált termékek értéke. A brit termékek olcsóbbá váltak a többi európai ország számára a font gyengülésének köszönhetően, így ebből a szempontból ezen időszak alatt kedvező hatással volt a Brexit az uniós tagországok számára.

14. ábra: A nettó beáramló külföldi közvetlen befektetések az Egyesült Királyságban a kilépést követően

Forrás: saját szerkesztés a brit Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján a Tradingeconomics adatbázisából

Tradingeconomics (2020): United Kingdom Net Foreign Direct Investment

<https://tradingeconomics.com/united-kingdom/foreign-direct-investment>

A 14. ábrán megfigyelhető, hogy rövid távon az Egyesült Királyságban a külföldi közvetlen befektetések száma megnőtt, az elmúlt 25 évben nem volt olyan magas ez az adat, mint 2016-ban, ami szorosan összefügg a font gyengülésének tényével. Leginkább az ingatlanpiacon akadtak jó lehetőségek, a piacra belépni kívánók számára rövid távon kedvező feltételek alakultak ki a font gyengülésének köszönhetően.

5.9. Az Európai Unió tagság és a közvetlen külföldi befektések kapcsolata

Az Egyesült Királyság kilépésével ugyan a kereskedelem továbbra is költségmentesen működhet a felek között, azonban az ellenőrzések, eredetigazolások, illetve a szolgáltatások nehezebb áramlásának következtében nagy valószínűséggel csökken a két fél közötti termék-és szolgáltatás áramlás. Az említett okok következtében a beáramló külföldi közvetlen befektetések mértéke is előreláthatólag csökkeni fog az Egyesült Királyságban.

5.9.1. Módszertani vizsgálat

A nettó külföldi közvetlen befektetések fontos, pozitív szerepet játszanak egy ország gazdasági életében. Az Egyesült Királyság kilépésével előreláthatólag kevesebb ilyen befektetés érkezik az országba. A módszertani vizsgálat célja az volt, hogy összefüggést találjon az Európai Unió tagság megléte, és az országokba áramló külföldi tőke között, mely a Pearson korrelációs modellel volt kimutatható. A vizsgálatban 8 olyan ország szerepel, melyek 2004-ben csatlakoztak az Európai Unióhoz. A vizsgálatban dummy változók segítségével (melynél az 1 jelentette az Európai Unió tagságot, a 0 pedig a tagság hiányát) került elemzésre, hogy a csatlakozás előtt, és után hogyan alakultak a nettó közvetlen külföldi befektetések az adott országokba, mely adatokat a 4. táblázat ábrázolja.

Az elemzés során a következő eredmények megjelenése lehetséges. A kapott érték egy intervallumba sorolható, mely intervallumba való besorolást követően látható, hogy milyen mértékben függ egymástól a két vizsgált változó.

0: nincs lineáris kapcsolat

0 - 0.2: gyenge, majdnem hanyagolható kapcsolat

0.2 - 0.4: biztos, de gyenge kapcsolat

0.4 - 0.7: közepes korreláció, jelentős kapcsolat

0.7 - 0.9: magas korreláció, markáns kapcsolat

0.9 - 1: nagyon magas korreláció, erős függő kapcsolat

4. táblázat: Kapcsolat az Európai Unió tagság, és a nettó közvetlen külföldibefektetések között

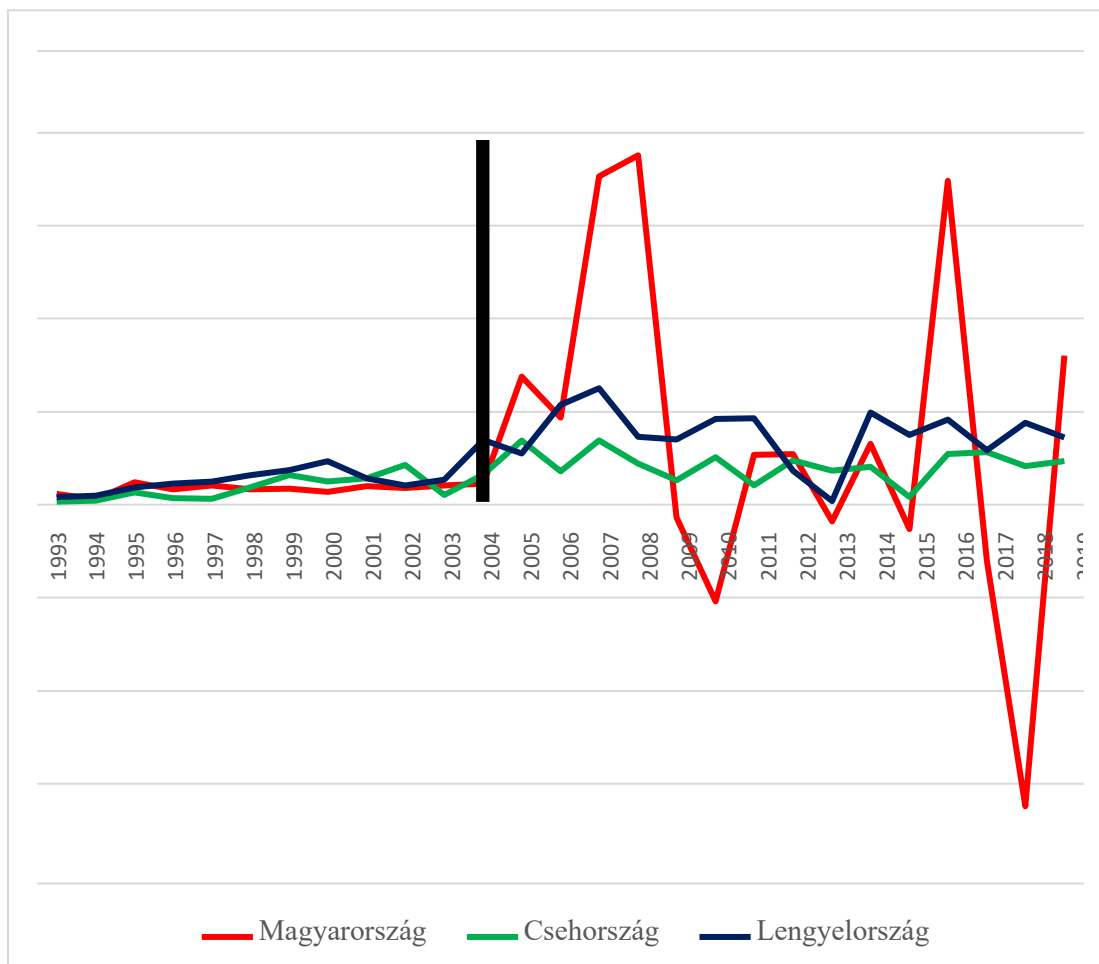
	Tagság		
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	N
Magyarország	0,210	0,265	30
Csehország	,653**	0,000	27
Szlovákia	,556**	0,003	27
Szlovénia	,447*	0,017	28
Lettország	,599**	0,001	28
Lengyelország	,779**	0,000	30
Észtország	,675**	0,000	28
Litvánia	,628**	0,000	28

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Forrás: saját szerkesztés, SPSS Statistics alapján

Szinte mindegyik országnál jelentős, pozitív, szignifikáns kapcsolat mutatható fel az említett két tényező között. A legtöbb ország esetében közepes korrelációról beszélhetünk, mely jelentős kapcsolatot eredményez. Lengyelország esetében megfigyelhető, hogy a korreláció rendkívül magas, tehát markáns, szoros kapcsolatot fedezhetünk fel az Európai Unió tagság, és az országba érkező nettó közvetlen külföldi befektetések között. A csatlakozás után csaknem minden ország nettó külföldi közvetlen befektetéseinek értéke nagymértékben nőtt, mely növekedés kapcsolatban áll az Európai Unióhoz való csatlakozással. Egyedül Magyarország esetében nem látható ez a növekedés, melynek oka, hogy akadt olyan év, amikor Magyarországról rendkívül nagy tőke áramolt más országokba, ezzel csökkentve a vizsgált adatok nettó beáramlási egyenlegét

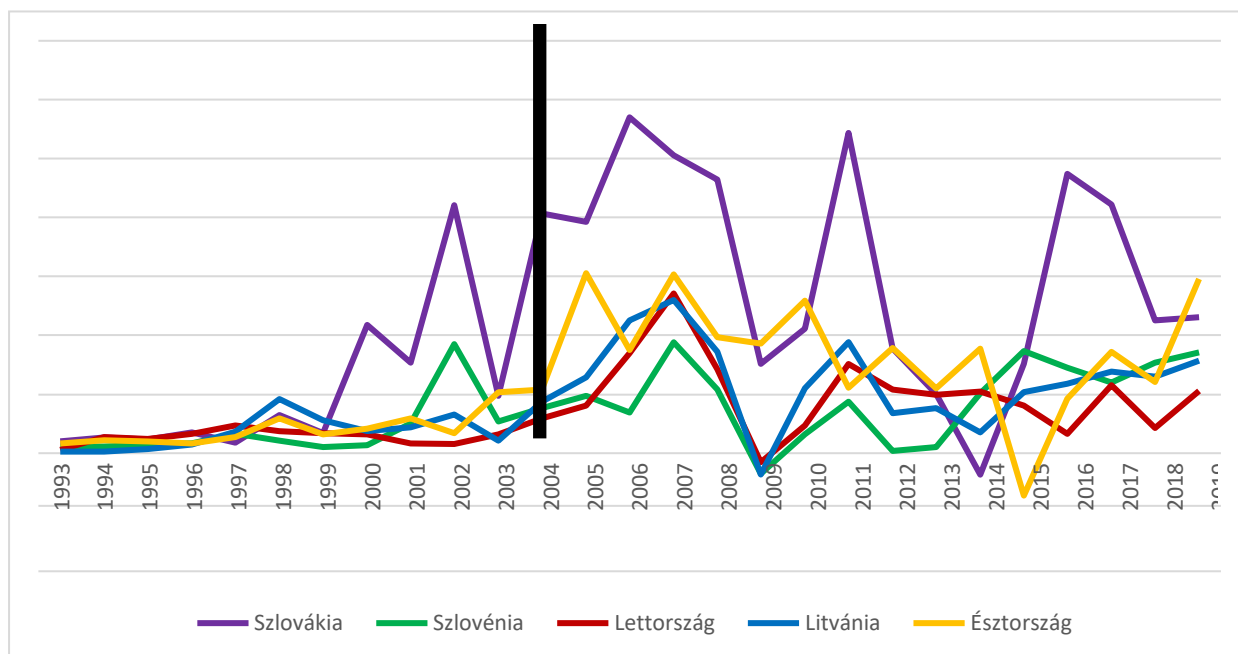
15. ábra: A nettó beáramló közvetlen külföldi befektetések értéke a 2004 után csatlakozott országok tekintetében

Forrás: saját szerkesztés a Világbank adatai alapján
 The World Bank (2020): Foreign direct investment, net inflows
<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>

A 15. ábrán megfigyelhető, hogy a 2004 után csatlakozott országok tekintetében hogyan alakult a beáramló közvetlen külföldi befektetések mértéke az elmúlt 26 évben. Elmondható, hogy az Európai Unió tagság hatására nagymértékben nettó közvetlen külföldi befektetések értéke Magyarország, Csehország, illetve Lengyelország tekintetében is. Ezen befektetések bevételt, illetve munkahelyeket eredményeznek, így kedvező a hatásuk.

16. ábra: A nettó beáramló közvetlen külföldi befektetések értéke a 2004-ben csatlakozott többi ország tekintetében

Forrás: saját szerkesztés a Világbank adatai alapján
 The World Bank (2020): Foreign direct investment, net inflows
<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>

A 16. ábrán hasonló képet kapunk, mint a 15. ábrán. Szlovákia, Szlovénia, Lettország, Litvánia és Észtország esetében is a 2004-es csatlakozást követően kezdett komolyabban nőni a befektetések mértéke.

5. táblázat: A csatlakozás előtti, illetve a csatlakozás utáni 11 év nettó közvetlen külföldi befektetéseinek értéke

	1993-2003 (milliárd dollár = 100%)	2004-2014 (milliárd dollár)	Százalékos különbség
Magyarország	37,00	200,30	+ 541%
Csehország	37,90	94,40	+ 249%
Szlovákia	11,1	34,8	+ 314%
Szlovénia	4,2	7,3	+ 174%
Lettország	3,08	12,2	+ 396%
Lengyelország	54,9	164,8	+ 300%
Litvánia	3,8	13,1	+ 345%
Észtország	4,3	21,1	+ 491%

Forrás: saját szerkesztés a Világbank adatai alapján
The World Bank (2020): Foreign direct investment, net inflows
<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>

A 4. táblázatban megfigyelhető, hogy a csatlakozás előtt, illetve után mekkora mértékű a beáramló közvetlen külföldi befektetés áramlott a felsorolt országokba. A csatlakozás előtt 11, illetve a csatlakozás utáni 11 év került vizsgálatra. Megfigyelhető, hogy a két érték között hatalmas a százalékos különbség. Magyarországra megközelítőleg 5,41-szer nagyobb értékű közvetlen külföldi befektetés érkezett a csatlakozás után, melynek oka főként az Európai Unió tagság megléte, és az ezzel járó akadálymentes kereskedelem.

6. EREDMÉNYEK

A vizsgált adatok és következtetések alapján megállapítható, hogy az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unióból minden területen, köztük a közös költségvetési politikában, illetve a kereskedelemben is komoly hatásokkal járhat.

A költségvetést vizsgálva kiderült, hogy 2014 és 2019 között a tagországok összesen 804.851,5 millió Eurót fizettek be az Európai Unió közös költségvetésébe, mely befizetésből az Egyesült Királyság nagymértékben kiveszi a részét a 99.410,8 milliós befizetési összeggel. Ez a második legmagasabb befizetett összeg, csak Németország előzi meg a briteket. A kapott támogatásokat levonva a befizetés összegéből kiderült, hogy 57.324 millió Eurós negatív nettó egyenleget zártak a britek 2014 és 2019 között, a brit korrekciós mechanizmust figyelmen kívül hagyva. Ettől az 57.324 millió Eurós összegtől eshet az Európai Unió, köztük a tagországok is a következő költségvetési ciklusban. A hiány következtében a jövőben a támogatások mértéke csökkenhet, főként a nettó haszonélvező tagországok számára, köztük Magyarország számára is. A támogatások csökkentése főként a kutatás-fejlesztési, illetve a felzárkóztatási támogatási tételeknél várható. A másik lehetőség a költségvetési hiány enyhítésére, hogy a befizetés összegét kell növelniük a tagországoknak, mely ugyancsak kedvezőtlen hatással lehet minden ország gazdasági helyzetére.

A kereskedelmet vizsgálva megállapítható, hogy a kapott adatok alapján Egyesült Királyság volt második leginkább érintett ország mind az importált, mind az exportált termékek és szolgáltatások listájában, egyedül Németország előzi meg e tekintetben. A teljes Európai Uniós import 15%-át, míg a teljes export megközelítőleg 12%-át az Egyesült Királyság bonyolította le. A légi kereskedelem 17%-a köthető a britekhez, a vízi kereskedelemnek pedig a 15%-a, melyek hatalmas arányok a teljes kereskedelmi adatokhoz képest. A megállapodást követő igazolások, engedélyek beszerzése, ellenőriztetése nagymértékben lassíthatja a kereskedelmet a két fél között.

A 2004-ben csatlakozott országok import-és export adatainak vizsgálata során kiderült, hogy az export illetve az import is nagymértékben növekedett minden országnál a csatlakozást követően. A külföldi közvetlen befektetések mértéke is hatalmas ütemben nőtt az Európai Uniós csatlakozás után. Az Európai Uniós tagság tehát bizonyítottan kedvező hatással van a kereskedelemre. A

kilépés nagy valószínűséggel mérsékeli majd az Európai Unió és az Egyesült Királyság közötti kereskedelem mértékét.

A változó kereskedelmi feltételeknek köszönhetően előfordulhat az, hogy az uniós agrárgazdaságok számára már nem lesz optimális az Egyesült Királyságba exportálni termékeiket a kereskedelmet lassító engedélyek, eredetigazolások beszerzése miatt, így szükséges lesz új vevőt keresniük, mely nem egyszerű feladat. Előreláthatólag nagymértékű veszteségek érhetik a mezőgazdasági szektor Egyesült Királyságba exportáló szereplőit. A kilépés hírével jelentősen romlott a font árfolyama az euróhoz képest, mely összefüggésben van az Egyesült Királyságból az Európai Unióba áramló export növekedésével, illetve a britekhez áramló külföldi befektetések növekedésével. Rövid távon a külföldi befektetők számára kedvezően hatott a Brexit, hiszen a font gyengülésével jó lehetőségek alakultak ki a befektetések terén. Hosszabb távon azonban a közvetlen külföldi közvetlen befektetések értéke csökkenhet. A kötelező eredetigazolások, egyéb ellenőrzések, illetve a szolgáltatások nehezebb áramlásának köszönhetően a közvetlen külföldi befektetések csökkenése várható az Egyesült Királyságban. Megfigyelhető, hogy az Európai Unió tagság milyen mértékben növelhet a közvetlen külföldi befektetések mértékét, mely szinte az összes vizsgált, Európai Unióhoz csatlakozó országnál növekedett, ezáltal pozitív hatást eredményezett. Az Egyesült Királyságban ezen adat csökkenésével bevételtől eshet el az ország, illetve munkahelyek csökkenését is okozhatja.

7. ÖSSZEGZÉS

A kutatás során elemzésre kerültek az Európai Uniót leginkább érintő gazdasági, kereskedelmi adatok felkutatása, illetve ezen adatok elemzése. A közös költségvetés jelenlegi, és a Brexitet követő helyzetének, trendjeinek elemzése során kiderült, hogy az Európai Uniónak a 2021-2017-es költségvetési időszakban kevesebb forrással kell számolnia mint a jelenlegi időszakban, a hiányt a tagországok közreműködésével lehet képes pótolni, ami nem kedvező az országok eddigi gazdasági helyzetére. A támogatások mértékének csökkenése mellett előfordulhat, hogy magasabb összeggel kell hozzájárulniuk a közös költségvetéshez.

A kereskedelmi adatok elemzése során megállapítható az Egyesült Királyság eddigi hatalmas szerepe az Európai Unió kereskedelmi életében, mind a teljes, mind a vízi és a légi kereskedelem területén. A kilépés ezen a téren is komoly károkat okozhat, gondolva a kereskedelmi akadályokra (engedélyek, igazolások), a termékek értékesítésének megnövekedett idejére, és az előfordulható túlkínálat hatásaira. Az eddig kialakult kereskedelmi kapcsolatok egyes tagországok és az Egyesült Királyság között átalakulhatnak. Az Európai Unió tagság nélkül várhatóan csökken az import, illetve az export értéke is az Európai Unió, és az Egyesült Királyság között.

Az Egyesült Királyság kilépése összességében tehát hátrányos minden tagország, és a teljes Európai Unióra nézve, pontos hatásai azonban jelenleg nem ismertek, csak következtetni és jósolni lehet a jelenlegi adatokból, trendekből. A kutatás során is főként a jelenlegi adatok feldolgozásának elemzése, és várható hatásai kerültek bemutatásra, melyekkel átláthatóbb képet kaphatunk arról, mi vár az Európai Unióra az Egyesült Királyság kilépést követően. A közvetlen külföldi befektetések vizsgálatánál kimutatható, hogy az Európai Unió tagság megléte komolyan befolyásolja, növeli az országba áramló befektetéseket, mely pozitívan hat egy ország gazdaságára. A kilépést követően a közvetlen külföldi befektetések mértéke csökkenhet az Egyesült Királyságban.

8. IRODALOMJEGYZÉK

- Adózóna (2020): Brexit: álmom az akadálytalan kereskedelem az EU és a britek között
https://adozona.hu/altalanos/Brexit_alom_az_akadalytalan_kereskedelem_az_B4HD8I
- Amaro, S. (2020): The EU's biggest post-Brexit fight is about to get real
<https://www.cnbc.com/2020/02/20/eu-budget-the-biggest-post-brexit-fight-is-about-to-get-real.html>
- BDO Magyarország (2020): A Brexit-megállapodás következményei
<https://ado.hu/ado/a-brexit-megallapodas-kovetkezhmenyei/>
- B. Wolff, G. - Darvas, Zs. (2018): Rethinking the European Union's post-Brexit budget priorities, Policy Brief, 2018
<https://www.bruegel.org/2018/03/rethinking-the-european-unions-post-brexit-budget-priorities/>
- Bisciari, P. (2019): Brexit: the long-term impact on UK and EU economies
<https://ukandeu.ac.uk/brexit-the-long-term-impact-on-uk-and-eu-economies/>
- Bobák, Á. (2020): Az Egyesült Királyság ma kilép az EU-ból, de mit jelent ez pontosan?
<https://raketa.hu/brexit-egyesult-kiralysag-europai-unio-kilepes>
- Chen, J. – Ebeke, C., Lin, L – Qu H. - Siminitz, J (2018): The Long-Term Impact of Brexit on the European Union
<https://blogs.imf.org/2018/08/10/the-long-term-impact-of-brexit-on-the-european-union/>
- Domonkos, E. (2019): A Brexit lehetséges makrogazdasági hatásai az Európai Unióban és Kelet-Közép-Európában, Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest 2019
<https://ojs3.mtak.hu/index.php/mksv/article/view/2237>
- Edgington, T. (2020): Brexit: What trade deals has the UK done so far?
<https://www.bbc.com/news/uk-47213842>
- Etias (2019): How Brexit could impact Europe's tourist industry
<https://www.etias.info/brexit-impact-europe-tourist-industry/>
- European Commission (2020): Brexit – How to get ready for the end of the transition period
https://ec.europa.eu/taxation_customs/uk_withdrawal_en
- European Commission (2020): EU expenditure and revenue 2014-2020
https://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html
- European Council (2020): Long-term EU budget 2021-2027
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2021-2027/>

European Union (2020): How the EU budget is spent

https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/expenditure_en

Eurostat (2020): Air transport of goods by country (yearly data)

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ttr00011/settings_1/table?lang=en

Eurostat (2020): Intra and Extra-EU trade by Member State and by product group

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EXT_LT_INTRATRD_custom_159500/default/table?lang=en

Eurostat (2020): Air transport of goods by country (yearly data)

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ttr00011/settings_1/table?lang=en

Halmai, P. (2020): A dezintegráció gazdaságtana

Közgazdasági Szemle, LXVII. évf., 2020. szeptember (837–877. o.)

Halmai, P. (2020): A Brexit forgatókönyvei és hatásai

https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16042/703_Brexit.pdf;jsessionid=11429B64E69E7A73DE1732A3D608C750?sequence=1

HVG (2020): Megállapodtak az EU hétéves költségvetéséről és a helyreállítási alapról

https://hvg.hu/gazdasag/20200721_Megallapodtak_az_EU_heteves_koltsegveteserol

Index (2020): Lehetetlen helyzet elé állítja a magyar turkálók a Brexit

https://index.hu/gazdasag/2020/10/05/brexit_vedjegy_turkalo/

Jóbi, A. (2019): A Brexit hatása az e-kereskedelemre

<https://kosarertek.hu/piac/a-brexit-es-az-e-kereskedelem/>

Kőrösi, I. (2019): A brit távozás hatásai és az Európai Unió jövője, Európai Tükör, 2019.1.6.

Latorre, M. – Olekseyuk, M. – Yonezawa, H. – Robinson, S. (2019): Making sense of Brexit losses: An in-depth review of macroeconomic studies

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264999318316304>

Márton, B. (2020): Mit indíthat be a brexit az EU-ban?

https://index.hu/kulfold/eurologus/2020/01/31/brexit_eu_integracio_kovetkezhemenyek/?token=009a364a73b144558466b5d061ea80c4

MTA(2019): A Brexit felülnézetből – a Világgazdasági Tudományos Tanács hatodik ülése

https://mta.hu/mta_hirei/a-brexit-felulnezetbol-a-vilaggazdasagi-tudomanyos-tanacs-hatodik-ulese-109603?fbclid=IwAR2CKbR4dji8AIeB9a48Suyp8FnFxKoSFpWjT4n_VO6xLBXNxmjSVGYIbl

MTI (2018): Brexit-hatás: a gazdaság és a brit turizmus megállapodás nélküli jócskán visszaesne
<https://azuzlet.hu/brexit-hatas-a-gazdasag-es-a-brit-turizmus-megallapodas-nelkuli-jocskan-visszaesne/>

MTI (2018): Spanyolország sokat bukhat a Brexit miatt
<https://turizmus.com/szabalyozas-orszagmarketing/a-brit-kiutazo-turizmus-es-a-brexit-1161179>

MTI (2020): Brexit: Johnson haladásra szólít fel a nyitott kérdésekben
<https://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagi-hirek/brexit-johnson-haladasra-szolit-fel-a-nyitott-kerdesekben-3129727/>

NTT (2019): Brexit: több mint 3 millió külföldi EU-állampolgár kapott tartós brit letelepedési engedélyt
https://index.hu/kulfold/2020/03/19/brexit_tobb_mint_3_millio_kulfoldi_eu-allampolgar_kapott_tartos_brit_letelepedesi_engedelyt/

Portfolio (2020): Bréking! Megvan a Brexit-megállapodás, mutatjuk a részleteket
<https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20201224/breking-megvan-a-brexit-megallapodas-mutatjuk-a-reszleteket-463070>

Portfolio (2020): A Goldman is kiköltözteti Londonból dolgozói egy részét
<https://www.portfolio.hu/bank/20200926/a-goldman-is-kikoltozteti-londonbol-dolgozoi-egy-reszet-450354>

Portfolio (2020): Lassan kivéreztetni a Brexit és a koronavírus a brit részvényalapokat
<https://www.portfolio.hu/befektetes/20200925/lassan-kiverezteti-a-brexit-es-a-koronavirus-a-brit-reszvenyalapokat-450190>

Portfolio (2020): Újabb banki kiköltözési hullám indulhat meg a Brexit miatt Londonból
<https://www.portfolio.hu/bank/20200919/ujabb-banki-kikoltozesi-hullam-indulhat-meg-a-brexit-miatt-londonbol-449408>

Riding, S. (2020): Investors exit UK equity funds on pandemic and Brexit fears
<https://www.ft.com/content/a456d743-419d-4dc5-ae43-83d2995616fe>

Szabó, Zs. (2020): Uniós költségvetés: erre számít Merkel
https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/unios-koltsegyvetes-erre-szamit-merkel.700618.html

The World Bank (2020): Foreign direct investment, net inflows
<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>

Turismo (2020): Brexit Tourism
<https://turismo.gob.es/en-us/brexit-turismo/Paginas/brexit-turismo.aspx>

Turizmus Online (2019): Brexit és az idegenforgalom
http://turizmusonline.hu/kulfold/cikk/brexit_es_az_idegenforgalom

Vaghela, V. (2020): JPMorgan to Relocate 200 London Bankers as No-Deal Brexit Looms
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-09-18/jpmorgan-to-relocate-200-london-bankers-as-no-deal-brex-it-looms?srnd=premium-europe>

Vermaas-Ziegler, Sz. (2017): The Possible Economic Effects of Brexit on the Economy of the United Kingdom and Hungary, Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest 2019.
https://kki.hu/assets/upload/44_KKI-elemzes_GBR-HU_Vermaas-Ziegler_20171220.pdf

Walker, A. (2020): Brexit complicates EU budget plans
<https://www.bbc.com/news/business-51560940>

Weinhardt, A. (2019): Brexit: ebből kizuhanás lesz, fájdalmas EU-pénz vágásra készülhet Magyarország is!
<https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20190903/brexit-ebbol-kizuhanas-lesz-fajdalmas-eu-penz-vagasra-keszulhet-magyarorszag-is-336195>

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: A NETTÓ EGYENLEG MEGHATÁROZÁSA TAGORSZÁGONKÉNT

	Befizetés (millió Euró)	Kifizetés (millió Euró)	Nettó Egyenleg (millió Euró)
BELGIUM	33.878,9	45.960,4	+12.081,5
BULGÁRIA	2.984,6	13.599,4	+10.614,8
CSEHORSZÁG	10.316,9	29.433,5	+19.116,6
DÁNIA	15.312,3	8.845,2	-6.467,1
NÉMETORSZÁG	165.555,8	58.738,6	-10.6817,2
ÉSZTORSZÁG	1.327,6	4.359,6	+3.032
ÍRORSZÁG	12.587,5	11.561	-1.026,5
GÖRÖGORSZÁG	9.853,2	34.412,5	+24.559,3
SPANYOLORSZÁG	65.988,6	70.031,3	+4.042,7
FRANCIAORSZÁG	12.6657,6	82.849,4	-43.808,2
HORVÁTORSZÁG	2.657,7	5.967,4	+3.309,7
OLASZORSZÁG	96.096,1	66.158,8	-29.937,3
CIPRUS	936	1.398,3	+462,3
LITVÁNIA	1.547,8	6.100,9	+4.553,1
LETTORSZÁG	2.453	9.435,5	+6.982,5
LUXEMBURG	2.039,5	11.047,2	+9.007,7
MAGYARORSZÁG	6.709,4	33.345,1	+26.635,7
MÁLTA	608,2	1.213,9	+605,7
HOLLANDIA	42.484,7	14.101,2	-28.383,5
AUSZTRIA	18.257,8	11.016,2	-7.241,6
LENGYELORSZÁG	25.966,6	86.067,9	+60.101,3
PORTUGÁLIA	10.508,8	24.277,4	+13.768,6
ROMÁNIA	9.597	34.581,6	+24.984,6
SZLOVÉNIA	2.515,6	4.966,1	+2.450,5
SZLOVÁKIA	4.580,4	14.473,2	+9.892,8
FINNORSZÁG	11.910,8	8.447,9	-3.462,9
SVÉDORSZÁG	22.108,3	9.891,3	-12.217
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG	99.410,8	42.086,8	-57.324

2. MELLÉKLET: A TÁMOGATÁSOK MÉRTÉKE A FŐBB TERÜLETEKEN A LEGINKÁBB TÁMOGATOTT ORSZÁGOKNÁL

		2014	2015	2016	2017	2018	2019	Összesen	
Németország	Intelligens és inkluzív növekedés	4.666,4	4.617,3	3.334,6	4435,6	5.356,8	5.676,4	28.087,1	64.954
	Fentartható növekedés	6.150,3	6.041	6.306,8	6069,1	6.165,6	6.134,1	36.866,9	
Görögország	Intelligens és inkluzív növekedés	4.159	208,1	2.521,8	1873,3	1.697,9	2.198,3	12.658,4	29.282,3
	Fentartható növekedés	2.853,3	2.774,6	2.939,8	2849,9	2.708,6	2.497,7	16.623,9	
Spanyolország	Intelligens és inkluzív növekedés	4.810,9	6.678,2	5.027,4	3474,6	5.632,4	3.999,4	29.622,9	68.355,4
	Fentartható növekedés	6.555,1	6.764,6	6.275,7	5893,9	6.300,5	6.942,7	38.732,5	
Franciaország	Intelligens és inkluzív növekedés	4.479,1	4.891,9	3.244,2	3820,3	4.885,8	4.857,4	26.178,7	79.371,9
	Fentartható növekedés	8.532,8	9.031,9	7.353	9151,3	9.505,8	9.618,4	53.193,2	
Olaszország	Intelligens és inkluzív növekedés	4.720,1	6.280	5.915	3095,5	4.822,1	5.108,8	29.941,5	61.389,9
	Fentartható növekedés	5.505,9	5.473	5.109	4933,3	5.006,7	5.420,5	31.448,4	
Magyarország	Intelligens és inkluzív növekedés	4.686,7	3.774,7	2.836,5	2480,3	4.533,5	4.305,6	22.617,3	33.030,5
	Fentartható növekedés	1.894,6	1.791,4	1.667,2	1516,9	1.715,8	1.827,3	10.413,2	
Lengyelország	Intelligens és inkluzív növekedés	12.215,1	8.152,3	5.757,1	7729,4	11.745,7	11.646,7	57.246,3	85.242,2
	Fentartható növekedés	5.069,2	5.079	4742,4	4077,6	4.465,8	4.561,9	27.995,9	

3. MELLÉKLET: A BRIT EXPORT MÉRTÉKE AZ EURÓPAI UNIÓBA

	2014 (millió Font)	2015 (millió Font)	2016 (millió Font)	2017 (millió Font)	2018 (millió Font)	2019 (millió Font)
január	11.928	11.066	10.903	13.265	14.434	14.838
február	11.479	11.230	11.167	13.308	13.967	15.045
március	12.227	10.904	11.512	13.495	13.958	15.319
április	12.206	11.028	11.922	13.060	13.813	13.115
május	12.001	11.399	11.466	13.219	14.037	14.303
június	11.918	11.636	12.011	13.808	14.380	13.769
július	11.952	10.945	12.547	13.772	14.748	13.943
augusztus	11.779	11.462	12.428	13.980	14.775	13.969
szeptember	12.155	11.236	12.563	14.433	14.129	14.214
október	12.254	11.239	12.178	13.770	14.768	15.109
november	12.035	11.073	12.927	14.010	14.412	13.439
december	12.299	10.593	12.981	13.923	14.640	14.445
Összesen	144.233	133.811	144.605	164.043	172.061	171.508

4. MELLÉKLET: AZ EU-N BELÜLI IMPORT MEGOSZLÁSA ORSZÁGOKÉNT %-BAN

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Átlagosan (%)
NÉMETORSZÁG	18,6	18,9	18,8	18,7	18,4	17,8	18,53
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG	14,5	15,2	16,7	14,8	13,6	15,2	15,00
HOLLANDIA	14,2	14,5	14,1	14,8	15	15,1	14,62
FRANCIAORSZÁG	9,6	9,2	9	9	9,1	9,1	9,17
OLASZORSZÁG	9,1	8,9	8,5	8,6	8,8	8,4	8,72
BELGIUM	7,1	7,3	7,3	6,9	6,9	6,6	7,02
SPANYOLORSZÁG	6,8	6,4	6,3	6,8	6,9	6,7	6,65
LENGYELORSZÁG	3	3	2,9	3,2	3,4	3,6	3,18
MAGYARORSZÁG	1,2	1,1	1,1	1,2	1,3	1,4	1,22

5. MELLÉKLET: AZ EU-N BELÜLI EXPORT MEGOSZLÁSA ORSZÁGONKÉNT

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Átlagosan (%)
NÉMETORSZÁG	28,8	28,1	28,6	28,3	27,7	27,1	28,10
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG	11,6	12,9	11,1	10,9	11,1	11,1	11,45
HOLLANDIA	7,2	7	7,1	7,6	8,1	8,3	7,55
FRANCIAORSZÁG	10,2	10,5	10,5	10,4	10,3	10,5	10,40
OLASZORSZÁG	10,6	10,4	10,5	10,6	10,3	10,3	10,45
BELGIUM	6,1	5,7	5,8	5,6	5,5	5,4	5,68
SPANYOLORSZÁG	5,2	5	5	5,1	5	4,9	5,03
LENGYELORSZÁG	2,2	2,1	2,1	2,2	2,2	2,3	2,18
MAGYARORSZÁG	1	0,9	1	1	1	1	0,98

6. MELLÉKLET: A TELES EURÓPAI UNIÓS LÉGI KERESKEDELEMBŐL KITETT RÉSZ A FŐBB ORSZÁGONKÉNT TONNÁBAN

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Összesen (tonna)
EURÓPAI UNIÓ	14.453.820	14.583.690	15.142.564	16.315.002	16.607.357	15.925.865	15.925.865
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG	2.406.673	2.405.225	2.511.011	2.738.784	2.748.539	2.650.232	15.460.464
NÉMETORSZÁG	4.336.163	4.325.665	4.467.022	4.773.359	4.842.716	4.684.553	27.429.478
FRANCIAORSZÁG	2.361.510	2.380.931	2.401.593	2.450.326	2.407.878	2.377.384	14.379.622

7. MELLÉKLET: A TELJES EURÓPAI VÍZI KERESKEDELEMBŐL KITETT RÉSZ A FŐBB ORSZÁGONKÉNT

	2014	2015	2016	2017	2018	Összesen (tonna)
EURÓPAI UNIÓ	3.790.381	3.840.488	3.861.617	3.961.164	4.065.286	19.518.936
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG	503.171	496.708	484.048	481.815	483.305	2.449.047
HOLLANDIA	571.636	594.272	588.772	595.810	604.542	2.955.032
OLASZORSZÁG	443.141	458.020	461.990	475.164	501.958	2.340.273
SPANYOLORSZÁG	427.672	447.048	451.255	485.805	497.812	2.309.592